

29.5.2026

LAP/1266/2026

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto YVA-ohjelmasta, Latitude 66 Cobalt Oy, YVA, Juomasuon koboltti- ja kultakaivos, Kuusamo, LVV-U/27174/2026

Asia

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Lapin elinvoimakeskukseksi lausuntoa Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Koboltti- ja kultakaivoshankkeessa louhinta tapahtuu noin 40 km Kuusamon keskustan pohjoispuolella Juomasuon kaivospiirillä. Suunniteltu prosessointi- ja rikastushiekka-alue sijoittuu noin 7 km Kuusamon keskustan eteläpuolelle. Kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämistä suunnitellaan kolmesta louhoksesta 55 hehtaarin laajuisella kaivostoimintojen hankealueella. Tunnetuilla malmivaroilla kaivoksen elinikä olisi n. kymmenen vuotta ja kokonaislouhintamäärä n. 70 milj. tonnia. Malmia tästä on arvioitu olevan 6–7 milj. tonnia. Prosessointi- ja rikastushiekka-alueella tuotetaan kultaharkkoja ja kobolttirikastetta.

Lausunto

Kalatalous

Hanke sijoittuu kalatalouden kannalta keskeiselle vesistöalueelle, jossa kalatalouden ympärille rakentuu monenlaista elinkeinotoimintaa. Lisäksi alueella on valtakunnallisesti ainutlaatuisia kalataloudellisia arvoja, kuten erittäin uhanalaisia järvitaimenkantoja. YVA-menettelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota kalataloutta käsitteleviin osioihin. Esitetyt arviot ja johtopäätökset tulee perustella YVA-selostuksessa kattavasti ja selkeällä tavalla. Onnistunut arviointi edellyttää, että YVA-selostuksessa tunnistetaan ja kuvataan keskeiset vaikutusmekanismit, jonka lisäksi arviointia varten on olemassa riittävä ja ajantasainen lähtöaineisto. Lausuttavana olevassa YVA-ohjelmassa ei ole käsitelty tarkemmin kalataloutta koskevaa vaikutusarviointia.

Kaivoshankkeista ja niihin liittyvästä kuormituksesta voi koitua kalataloudelle myös mainehaittaa. Tämä riski tulee tunnistaa ja arvioida YVA-menettelyssä sekä kalatalouteen kytkeytyvän elinkeinotoiminnan että vapaa-ajan kalastuksen osalta. Mainehaitta voi esimerkiksi aiheuttaa kaupalliselle kalastukselle menekkivaikeuksia ja johtaa pahimmassa tapauksessa kaupallisen kalastuksen loppumiseen kalaa ostavien asiakkaiden puuttuessa. YVA-ohjelman mukaan hankevaihtoehdossa K_VE2 Juomasuon kaivosalueelta purettavien käsiteltyjen kaivosvesien purkuputken pää sijoittuu Takkuselän alueelle, jossa sijaitsee myös Alakitkan kalasatama.

Kalataloudellisten vaikutusarvioiden taustamateriaalina toimivissa vesistövaikutusarvioissa tulee kiinnittää huomioita keskimääräisen kuormituksen lisäksi

29.5.2026

LAP/1266/2026

poikkeustilanteisiin, joissa mahdolliset vaikutukset vesieliöstölle voivat koitua tavanomaista suuremmaksi.

YVA-selostuksessa on arvioitava hankkeen eri vaikutusmekanismien merkittävyyttä kalastolle, kalojen lisääntymiselle, kalalajien eri elinkiertovaiheille ja tärkeille kalastusmuodoille hankkeen vaikutusalueella. Merkittävien haitallisten vaikutusten osalta tulee tarkastella mahdollisuuksia vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi. Esitettävät vaikutusalue-rajaukset tulee avata ja perustella YVA-selostusvaiheessa.

Patoturvallisuus

Lapin elinvoimakeskuksen patoturvallisuusviranomaisen on käynyt läpi ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on huomioitu patojen rakennustarpeet, padoista mahdollisesti aiheutuvat riskit sekä patoturvallisuuslainsäädäntö.

Kohdassa 26.7 Patoturvallisuus on mainittu, että "Padon omistajan on hyväksyttävä patoturvallisuusviranomaisella ennen padon käyttöönottoa padon vahingonvaaraselvitys ja tarkkailuohjelma."

Ennen käyttöönottoa pato tulee luokitella patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:n mukaan ja padolle tulee laatia tarkkailuohjelma 12 §:n mukaisesti. Vahingonvaaraselvitys vaaditaan lain mukaan 1-luokan padoille. 1-luokan padolle tulee laatia myös turvallisuussuunnitelma.

Patoturvallisuusviranomaisella ei ole muuta lausuttavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt kalastusbiologi Atte Juutinen ja ratkaissut johtava kalatalousasiantuntija Heikki Laitala. Lausunnon laatimiseen on osallistunut vesitalousasiantuntija Kari Kaijankoski.

Tämä asiakirja LAP/1266/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAP/1266/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Juutinen Atte 29.05.2026 12:45

Ratkaisija Laitala Heikki 29.05.2026 13:02

Geologian tutkimuskeskus
Vesi- ja kaivosympäristöratkaisut

Lupa- ja valvontavirasto (LVV)
PL 20
13035 LVV

LAUSUNTO LATITUDE 66 COBALT OY:N YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, KUUSAMON KULTA- JA KOBOLTTIKAIVOSHANKE, KUUSAMO (LVV- U/27174/2026)

Geologian tutkimuskeskus (GTK) kiittää saadessaan mahdollisuuden lausua Latitude 66 Cobalt Oy:n ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma) koskien Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanketta. Lausunto keskittyy hakemuksen GTK:n asiantuntijoiden toimialaan kuuluviin osiin.

TAUSTAA

YVA-ohjelmassa esitellyn hankkeen tavoitteena on kullin tuotanto doré-harkkoina sekä kobolttirikasteen tuotanto ja myös uraanin talteenottoa malmista tarkastellaan. Kaivoksen suunniteltu toiminta-aika on noin 10 vuotta, jonka aikana louhitaan keskimäärin 6–7 miljoonaa tonnia malmia ja 63 miljoonaa tonnia sivukiveä. Louhinta ja prosessointi tapahtuvat eri alueilla ja muodostuva rikastushiekka sijoitetaan pasta- tai kuivaläjityksenä rikastushiekka-alueelle, joka sijaitsee prosessilaitoksen alueella.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan hankkeen toteuttamisen vaihtoehtoja K_VE1, K_VE2, P_VE1 ja P_VE2 sekä alavaihtoehtoja VEa ja VEb. Erot vaihtoehtoissa syntyvät vesienkäsittelyvaihtoehtoista. Toteutusvaihtoehtojen lisäksi tarkastelussa on mukana vaihtoehto VE0, ns. nollavaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta.

K_VE1: Kaivosalueen vedet johdetaan Rukan jätevedenpuhdistamolle, josta ne puretaan Kesäjokeen ja sen kautta Yli-Kitkajärveen.

K_VE2: Kaivosalueen vedet johdetaan käsittelyn jälkeen purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle.

29.5.2026

P_VE1: Prosessilaitoksen käsitellyt vedet johdetaan Mäntyselän jätevedenpuhdistamolle, josta ne puretaan Torankijärveen.

P_VE2: Prosessilaitoksen vedet johdetaan käsittelyn jälkeen purkuputkella Kuusamojärveen.

VEa: Rikastushiekka-alue sijoitetaan nykyisen kiviainesottamon ja asfalttiaseman alueelle.

VEb: Rikastushiekka-alue sijoitetaan jätekeskuksen viereiselle alueelle prosessilaitoksen lähellä.

YLEISET KOMMENTIT

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on selkeä ja kattava. Tekstissä esiintyy jonkin verran kirjoitusvirheitä ja lauseista puuttuu sanoja, mikä hidastaa lukemista.

KAIVANNAISJÄTTEET JA KAIVANNAISJÄTEALUEET

YVA-ohjelmassa esitetään, että sivukiven läjitysalueelle voidaan sijoittaa laadun mukaisesti erillisiä kasoja, joille on tarpeen tehdä tarvittavat pohjarakenteet sekä suotovesienkeräysratkaisut. GTK suosittelee tätä vaihtoehtoa. Myös happoa tuottamattomat sivukivet olisi suositeltavaa lajitella ominaisuuksiensa mukaan eri kasoiksi helpottamaan mahdollista jatkoohjelmakäyttöä ja sulkemisvaiheen toimia.

Arviointiohjelman mukaan sulkemisen jälkeistä tarkkailua jatketaan, kunnes viranomaiset katsovat vesienhallinnan toimivaksi ilman aktiivisia korjaavia toimenpiteitä. Sulkemisen jälkeisen tarkkailun kestosta olisi hyvä esittää arvio jo hakuprosessin varhaisessa vaiheessa. Lisäksi ohjelman mukaan vesienhallinnan rakenteet ja toimivuus varmistetaan osana jälkihoitoa, kunnes alueen katsotaan saavuttaneen pysyvän, ympäristön kannalta turvallisen tilan. Myös tämän jälkihoidon osa-alueen kesto olisi hyvä arvioida alustavasti jo varhaisessa vaiheessa selkeyttämään sulkemissuunnitelmaa.

PINTAMAAT JA MAANPOISTOMASSAT

Arviointiohjelman mukaan toiminnan aikana louhinnassa syntyville pintamaille ja maanpoistomassoille varataan läjitysalueet niiden ominaisuuksiin perustuen, ja tarvittaessa alueille tehdään eristävät pohjarakenteet. Ohjelmassa on esitetty K1-esiintymän alueelta otettujen maaperänäytteiden kuningasvesiliukoiset kokonaispitoisuudet, joita verrataan valtioneuvoston asetuksen eli PIMA-asetuksen (VNa

29.5.2026

217/2007) kynnysarvoihin taulukkona. K1-alueella haitta-ainepitoisuuksien mainitaan olevan alle kynnysarvojen kahta yksittäistä näytettä lukuun ottamatta, joissa kynnysarvot ylittyvät arseenin, koboltin ja toisessa myös kuparin osalta. Tässä yhteydessä olisi ollut paikallaan ilmoittaa, että toisessa näiden pitoisuudet ylittävät myös asetuksessa annetut alemmat ja ylemmät ohjearvot.

Ohjelman mukaan on tarkoitus tutkia myös muiden louhittavien alueiden ja prosessilaitoksen alueen maaperän ominaisuudet ja kuningasvesiliukoiset pitoisuudet. GTK suosittelee uusien kohteiden lisäksi myös K1-alueelta uusinta-analysoitavaksi vähintään ne näytteet, joilla arseenin, koboltin ja kuparin kynnysarvot ylittyvät, siten että vähintään kaikki PIMA-asetuksen alkuaineet tulee analysoida. K1-alueelta puuttuivat sinkki, vanadiini, kadmium ja antimoni.

Ohjelmassa mainitaan, että maa-ainesten hapontuotto-ominaisuudet määritetään ABA-testin avulla. Tulosten perusteella tullaan arvioimaan maa-ainesten hyötykäyttömahdollisuuksia sekä luokitusta kaivannaisjäteasetuksen mukaisesti. Tämä katsotaan riittäväksi toimenpiteeksi Juomasuon ja Hangaslammen tutkimusalueella tehdyn taustapitoisuuskartoituksen perusteella (Taskinen ja muut 2025). Tarkennettu arvio maa-ainesten määrästä sekä tiedot poistomaiden läjitysalueiden suunnittelusta ja luokittelusta sekä hyödyntämisestä toiminta-alueella edellä mainittujen maaperän geokemiallisten tulosten pohjalta on olennaista sisällyttää YVA-suunnitelmaan, osana sulkemistoimenpiteitä ja jälkikäyttösuunnitelmaa.

POHJAVESIVAIKUTUKSET

YVA-ohjelmassa pohjavesivaikutukset on tunnistettu hankkeen kannalta keskeisiksi ja niiden arviointi sisältyy ohjelmaan asianmukaisella yleisellä tasolla. Ohjelmassa esitetään pohjaveden nykytilan kuvaus, suunnitelma vaikutusten arvioinnista sekä alustavat periaatteet pohjaveden suojelulle ja vesienhallinnalle.

Pohjavesivaikutusten tarkempaan arviointiin, kuten pohjaveden pinnankorkeuksien muutokset, virtausolosuhteet sekä yhteys lähialueen yksityisiin talousvesikaivoihin, suositellaan tarkempaa mallinnusta ja analysointia. Myös pohjaveden laadun ja määrän tarkkailuohjelman sisältö, mittausverkko ja seurannan toteutus on suositeltavaa esittää nykyistä konkreettisemmin.

YVA-ohjelmassa esitetyt tiedot kallioperän ruhjeisuudesta ovat hyvin yleisluontoiset eikä käy ilmi mihin ne perustuvat. Ruhjeisuus voi vaikuttaa mahdollisten haitta-ainesten kulkeutumiseen pohjavesissä. Seuraavassa vaiheessa olisikin suositeltavaa tehdä kallioperän ruhjeselvitys.

29.5.2026

PINTAVESIVAIKUTUKSET

Arviointiohjelmassa on kuvattu eri vesienhallintavaihtoehtoja ja niiden pintavesivaikutuksia pääpiirteissään sekä kaivosalueelle että prosessilaitokselle. YVA-selostukseen suositellaan selvennystä ja tarkempaa tietoa eri vesienhallintaratkaisuisista ja niiden vaikutuksista.

YHTEENVETO

YVA-ohjelma on kokonaisuutena asiantuntevasti laadittu ja se toimii hyvänä pohjana tulevalle YVA-selostukselle. GTK suosittelee tutkimaan muiden louhittavien alueiden ja prosessilaitoksen alueen maaperän lisäksi uudestaan myös K1 louhoksen maaperää. YVA-selostukseen olisi lisäksi suositeltavaa sisällyttää tarkennettu arvio maa-ainesten määrästä sekä tiedot poistomaiden läjitysalueiden suunnittelusta ja luokittelusta sekä hyödyntämisestä toiminta-alueella. GTK suosittelee kallioperän ruhjeisuuden selvittämistä ja pohjaveden virtausmallinnusta pohjavesivaikutusten tarkempaa arviointia varten. YVA-selostuksessa olisi hyvä tarkemmin kuvata vesienhallintaratkaisut.

Tämä lausunto on sähköisesti allekirjoitettu.

Kokkolassa

Espoossa

Olli Breilin
Johtaja,
Operatiivinen toiminta

Eeva Käpyaho
Yksikön päällikkö,
Vesi- ja kaivosympäristöratkaisut

JAKELU

Operatiivinen johto
Kirjaamo
Eeva Käpyaho
Jouni Pihlaja
Päivi Kauppila
Anna Tornivaara

Tuija Vähäkuopus
Matti Laatikainen
Vaula Lukkarinen
Raija Pietilä
Tomi Luoto
Juho Kupila

29.5.2026

KIRJALLISUUS

Taskinen, E., Hatakka, T., Pietilä, R. ja Heino, N. 2025. Kuusamon Juomasuon ja Hangaslammien alueen maaperän geokemiallinen taustapitoisuuskartoitus 2023. GTK:n työraportti 50/2025. 60 s. Linkki: https://tupa.gtk.fi/raportti/arkisto/50_2025.pdf

VNa 214/2007. Valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista 214/2007.

This document contains 5 pages before this page
Dokumentet inneholder 5 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida

EEVA JOHANNA KÄPYAHO

Geologian tutkimuskeskus, FI02446807, PL 96 (Vuorimiehentie 5), 02151, Espoo

c2124add-4016-46d8-baba-1d3a943611f1 - 2026-05-29 09:01:24 UTC +03:00

BankID / MobileID - 72891ede-1b11-4b09-b85c-25052972483e - FI

Authority to sign - Asemavaltuus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

OLLI KALEVI BREILIN

Geologian tutkimuskeskus, FI02446807, PL 96 (Vuorimiehentie 5), 02151, Espoo

bc647282-71e4-4656-b304-5b40b1f5cff8 - 2026-05-29 10:19:58 UTC +03:00

BankID / MobileID - e93bdac7-4144-4daf-982b-1f097cb9d16a - FI

Authority to sign - Asemavaltuus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

Väylävirasto Trafikledsverket

Lausunto

1 (4)

VÄYLÄ/3415/Vv-01.07/2026

29.5.2026

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo
kirjaamo@lvv.fi

Lupa- ja valvontaviraston lausuntopyyntö 29.4.2026 (LVV-U/27174/2026)

Lausunto Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Väyläviraston lausuntoa Latitude 66 Cobalt Oy:n Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Latitude 66 Cobalt Oy suunnittelee kaivostoiminnan aloittamista Juomasuon kaivospiirillä Kuusamossa. Hanke kohdistuu kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämiseen alueella, joka sijaitsee noin 35 kilometriä Kuusamon keskustasta pohjoiseen. Malmien prosessointi on suunniteltu tehtävän noin seitsemän kilometriä Kuusamon kaupungin eteläpuolelle sijoittuvalla prosessilaitoksella. Latituden tavoitteena on kulta- ja kobolttimalmin louhinta sekä mahdollisesti malmissa esiintyvän uraanin talteenotto. Uraanin talteenottoa varten ei louhita malmia vaan uraani saadaan kulta- ja kobolttimalmin louhinnassa.

Hanke käsittää alkuvaiheessa avolouhoksen, joka myöhemmin siirtyy maanalaiseksi kaivokseksi, sekä erillisen prosessilaitoksen Kuusamon eteläpuolelle. Kaivoksen suunniteltu elinkaari on noin 10 vuotta, ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä 2030 luvun alussa. Kaivostoiminnassa syntyvä sivukivi sijoitetaan kaivosalueella sijaitsevalle sivukiven läjitysalueelle, ja osa sivukivestä hyödynnetään maanalaisen kaivoksen täytöissä. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia käyttää sivukiveä kaivosalueen ulkopuolisissa infrarakentamiskohteissa. Prosessilaitoksella syntyvä rikastushiekka sijoitetaan rikastushiekka alueelle joko pastaläjityksenä tai kuivaläjityksenä. Rikastushiekka-alueen arvioitu pinta-ala on noin 10 hehtaaria.

Kaivoksen ja prosessilaitoksen alueilla muodostuvat vedet kerätään hallitusti ja käsitellään ennen johtamista joko Kuusamon energia- ja vesiosuuskunnan jätevedenpuhdistamoille Rukalla ja Mäntyselällä tai vaihtoehtoisesti suoraan vastaanottaviin vesistöihin hankevaihtoehdosta riippuen. Alustavasti on suunniteltu rakennettavan siirtolinjan kaivosalueelta puhdistamolle. Kaivosalueella muodostuvia käsiteltyjä vesiä voidaan vaihtoehtoisesti johtaa purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle. Malmi kuljetetaan kaivosalueelta prosessilaitokselle maanteitse, mikä lisää raskaan liikenteen määrää toiminnan aikana.

29.5.2026

Kaivosalue sijoittuu noin kaksi kilometriä itään seututiestä 950. Yhdystiet 8693 ja 18899 ovat kaivosalueen pohjoispuolella noin kolmen kilometrin päässä. Yhdystie 18897 on kaivosalueen eteläpuolella noin neljän kilometrin päässä. Kaivosalueelta vesien purkuputki vesistöön tai vaihtoehtoisesti vedenkäsittelylaitokselle risteää valtatie 5 ja seututien 950 kanssa sekä kulkee niiden varrella. Siirtoputki vedenkäsittelylaitokselle risteää myös yhdysteiden 18894 ja 18896 kanssa. Kaivosalueelle suunniteltu sähkönsiirtoreitti ei risteä väylien kanssa.

Prosessialue sijaitsee valtatie 20 itäpuolella noin kilometrin päässä. Valtatie 5 on prosessialueen itäpuolella noin viiden kilometrin päässä. Siirtoputki vesistöön risteää valtatie 5 kanssa, ja siirtoputki vedenkäsittelylaitokselle risteää valtatie 20 kanssa.

Kaivoksen rakentamisen aikainen liikenne koostuu, materiaalityöistä, työmaaliikenteestä ja erikoiskuljetuksista sekä mahdollisista maansiirtokuljetuksista. Rakentamisen aikana raskaan liikenteen määrät vuorokaudessa 10–50 ajoneuvon välillä. Prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen rakentamisen aikainen liikenne koostuu myös maansiirtokuljetuksista, materiaalityöistä, työmaaliikenteestä ja erikoiskuljetuksista. Rikastushiekka-alueen reunapenkereen rakentaminen voi vaatia rakennuskiven tuontia muualta, mikäli kiveä ei ole saatavilla rakennusalueelta. Rakennusten perustaminen voi vaatia massanvaihtoja, jolloin rakentamiseen geoteknisesti soveltumattomia maa-aineksia poistetaan alueelta ja korvataan uusilla. Riippuen rakennusvaiheesta, raskaan liikenteen määrät vuorokaudessa voivat vaihdella 10–50 ajoneuvon välillä.

Malmikuljetukset Juomasuolta prosessilaitokselle on suunniteltu tehtävän 52 tonnin autokalustolla. Arvio raskaan liikenteen määrästä on noin 55 yhdensuuntaista kuljetusta per päivä. Liikenne kaivokselta prosessilaitokselle käyttää seututietä 950 Kurtista Anttilan risteykseen. Tästä Kuusamoon liikennöidään valtatie 5. Kuusamossa reitti erkanelee valtatielle 20, mistä käännetään jäteaseman risteyksestä laitokselle. Reitin kokonaispituus on noin 50 kilometriä. Liikennöinti Juomasuolta Kurttiin vaatii todennäköisesti olemassa olevien metsäteiden vahvistamista.

Kaivoksen toiminnan aikana henkilöliikenteen määrä Juomasuolle arvioidaan olevan noin 80 yhdensuuntaista ajoneuvoa vuorokaudessa. Prosessilaitokselle suuntautuvan henkilöliikenteen määräksi arvioidaan noin 50 yhdensuuntaista ajoneuvoa vuorokaudessa. Lisäksi prosessilaitokselle toimitetaan tarveaineita ja kemikaaleja raskaan liikenteen kuljetuksina muutamia kertoja viikossa. Kobottirikasteen tuotekuljetuksia arvioidaan olevan noin kolme 50 tonnin kuljetusta päivässä.

Liikennevaikutusten arviointi tehdään asiantuntija-arviointina olemassa olevien liikennetietojen, onnettomuustilastojen ja hankkeen liikennearvioiden perusteella. Hankkeen vaikutuksia tieliikenteeseen arvioidaan kaivoksen ja prosessilaitoksen rakentamisen, toiminnan sekä toiminnan lopettamisen aikana. Arviointi kattaa vaikutukset liikenteeseen molempien hankealueiden osalta. Lisäksi tarkastelussa huomioidaan muiden toimintojen mahdolliset vaikutukset tiestöön ja liikenteeseen,

29.5.2026

kuten esimerkiksi purkuputken rakentamisen valtatie 5 alitse. Vaikutuksia arvioidaan ensisijaisesti malminkuljetusreitien osalta, mutta myös laajemmin huomioiden raskaan liikenteen kuljetussuunnat valtateilla 5 ja 20 sekä työmatkaliikenteen jakautuminen.

Vaikutuksia arvioidaan vertaamalla henkilöliikenteen ja raskaan liikenteen määrän muutosta nykyisiin liikennemääriin eri tieosuuksilla. Liikenneturvallisuusvaikutuksia arvioidaan tarkastelemalla liikenteen määrän muutosta suhteessa tieosuuksien nykyisiin onnettomuustilastoihin. Arvioinnissa kuvataan ja otetaan huomioon myös tiestön kunto, liikenteelle herkäät kohteet (kuten tiestön läheinen asutus, risteysalueet, koulut ja päiväkodit), mahdolliset tiestön parannushankkeet sekä tarvittaessa muita tiestöön liittyviä tekijöitä, kuten nopeusrajoitukset. Aineistona käytetään Väylävirastolta saatavia liikenneaineistoja.

Väylävirasto esittää lausuntoaan:

Väylävirasto tuo esille, että liikennevaikutusten arvioinnin yhteydessä on tarkasteltava hankkeen johdosta lisääntyvän liikenteen vaikutuksia läheisille väylille sekä rakentamisajan että toimintavaiheen osalta. Arvioinnissa on huomioitava väylien käyttö, liikenteen sujuvuus ja turvallisuus.

Suurten rakenteiden kuljetuksissa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota liikenneturvallisuuteen, sillä suuret rakenteiden osat voivat esimerkiksi haitata näkymiä. Erikoiskuljetuksissa lupaviranomaisena toimii Sisä-Suomen elinvoimakeskus. Liittymäluvat maanteille myöntää Sisä-Suomen elinvoimakeskus.

Myös hankkeeseen liittyvien vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvät riskit on arvioitava erityisen huolellisesti.

Väylävirasto pyytää ottamaan huomioon kuljettamisreittien suunnittelussa Väyläviraston hanke- ja suunnittelukohteet, jotka löytyvät sivulta: <https://vayla.fi/suunnittelu-rakentaminen>.

Väylävirasto muistuttaa, että rakenteiden sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteista annetun lain (503/2005) 42 §:ssä säädetään. Rakennettaessa vesiputkea maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston ohjeen Vesihuoltoverkostot ja maantiet (Liikenneviraston ohjeita 6/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (LIVI/44/06.04.01/2018).

Työhön, joka kohdistuu maantiehen tai tapahtuu tiealueella tai edellyttää liikenteen ohjausta ja varoittamista liikennemerkkein, on oltava elinvoimakeskuksen lupa. Lupa tarvitaan myös rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Työluvalla voidaan myöntää myös tieliikennelain 187 §:ssä tarkoitettu lupa tien tilapäiseen sulkemiseen silloin, kun sulkeminen liittyy tiealueella työskentelyyn.

29.5.2026

Väylävirasto huomauttaa, että ajantasaiset ohjeet on aina tarkistettava ohjeluettelosta Väyläviraston verkkosivuilta (<https://vayla.fi/palveluntuottajat/ohjeluettelo>).

Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Pohjois-Suomen elinvoimakeskus.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Väylävirastossa asian on ratkaissut yksikön päällikkö Laura Yli-Jama ja esitellyt asiantuntija, ympäristö Katri Kallio.

Jakelu Väyläviraston kirjaamo
Lupa- ja valvontaviraston kirjaamo

Tiedoksi Karri Hakala Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen kirjaamo

Väylävirasto
Trafikledsverket

KUUSAMON KULTA- JA KOBOLTTIKAIVOSHANKKEEN YVA-OHJELMASTA

Tämä asiakirja on allekirjoitettu Väyläviraston sähköisen allekirjoituksen palvelussa. Voit varmistaa Adobe Acrobatilla sähköisen allekirjoituksen eheyden.

Allekirjoitukset

Allekirjoittaja **Kallio Katri**
Allekirjoitusaika 29.05.2026 12:06

Allekirjoittaja **Yli-Jama Laura**
Allekirjoitusaika 29.05.2026 12:31

Allekirjoitetut asiakirjat

Asiakirja Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke YVAO Väylävirasto lausunto.pdf
(3631d350c22f833a6321c6406dcf093d451a59d396b5888d84c38efa7b493a35)

Asia: Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (LVV-U/27174/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus katsoo, että Latitude 66 Cobalt Oy:n esittämässä Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmassa tunnistetaan hankkeen keskeiset vaikutustavat ja -alueet, mutta vaikutusten riittävän tarkka määrällinen ja paikkasidonnainen arviointi sen pohjalta ei ole mahdollista.

Lausunnon aiheena on arviointiohjelman kalastoa, kalataloutta, poronhoitoa ja linnustoa koskeva sisältö. Arviointiohjelmassa esitetyt tarkastelutavat ja menetelmät ovat niiden kannalta osin puutteellisia suhteessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) vaatimuksiin.

YVA-lain mukaisesti arvioinnin tulee tuottaa päätöksenteon tueksi riittävä ja luotettava tietopohja hankkeen toteutusvaihtoehtojen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Luonnonvarakeskus katsoo, että erityisesti kalastoon ja kalatalouteen kohdistuvien vaikutusten arviointi ei esitetyssä ohjelmassa nykyisellään täytä näitä vaatimuksia, ja poronhoidon osalta arviointi edellyttää tarkentamista erityisesti vaikutusten käytännön kohdentumisen ja merkittävyyden osalta.

2 Lausunto

Kalat ja kalatalous

Luonnonvarakeskus (jäljempänä Luke) katsoo, että YVA-ohjelma ei kalastoon ja kalatalouteen kohdistuvien vaikutusten osalta täytä YVA-lain vaatimuksia vaikutusten riittävästä selvittämisestä eikä arviointimenettelyn tavoitteiden toteutumisesta. Ohjelmaa on täydennettävä ennen YVA-selostuksen laatimista. YVA-lain 3 § mukainen vaatimus riittävästä tietopohjasta ei täyty, sillä kalastovaikutusten arviointi perustuu pääosin vesistövaikutusten epäsuoraan tarkasteluun. Kalastoon kohdistuvia vaikutuksia ei esitetä arvioitavaksi määrällisesti tai lajikohtaisesti. Kalastovaikutusten arviointi tulisi suunnitella kokonaisuutena, jossa kuvataan selkeä vaikutusketju kuormituksen, elinympäristömuutosten (m. l. kalojen ravintokohteet) ja kalaston rakenteen sekä kalataloudellisten vaikutusten välillä.

YVA-lain 16 § mukaisesti arviointimenetelmien tulee olla riittävän kattavasti kuvattuja. Kalaston osalta esitetyt menetelmät ovat puutteellisia, koska arvioinnin kuvataan perustuvan pääosin laadulliseen asiantuntija-arvioon. Määrällinen tarkastelusuunnitelma puuttuu, ja vaikutusarvioinnin toteutusta alueella esiintyvien kalalajien ja niiden elinvaiheiden osalta ei ole kuvattu riittävällä tarkkuudella. Arviointiohjelmaa tulee täydentää määrällisillä menetelmillä sekä lajikohtaisilla tarkasteluilla, jossa huomioidaan erityisesti lisääntyminen,

poikastuotanto ja kasvu.

Ohjelmassa on tunnistettu, että YVA-lain 19 § edellyttämää vaikutusten merkittävyyden arviointia ei voida toteuttaa nykyisillä hankkeen vaikutusalueelta kerätyillä ja avoimesti saatavilla olevilla aineistoilla. Kalaston nykytila kaikissa esitetyissä purkuvesistövaihtoehdoissa tulisi voida kuvata ohjelmassa määriteltävien lisäselvitysten pohjalta kattavasti, ja vaikutusten suuruus, laajuus ja kesto arvioida määrällisesti. Arvioinnissa tulee huomioida myös vaikutukset kalastukseen, sekä sen suoraan taloudelliseen arvoon että virkistysarvoon.

YVA lain 2 § mukaisesti vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen tulee arvioida riittävästi. Kalasto on keskeinen osa luonnon monimuotoisuutta. Hankealueella esiintyy erityisten suojelu-, tuki- ja seurantatoimenpiteiden kohteena olevia erittäin uhanalaiseksi luokitellun järvitaimenen alkuperäisiä luonnonkantoja. Kitkajärnessä esiintyvän järvikutuisen harjuskannan tila on Luken emokalapyyntitoiminnassa saatujen havaintojen perusteella heikentynyt huomattavasti, ja sen nykytila ja vaste hankevaihtoehdoista K_VE1 ja K_VE2 aiheutuviin vaikutuksiin vaativat tarkempaa selvitystä. Kalastus on hankealueella taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti erittäin tärkeä luonnonvarojen käyttömuoto. Näiden näkökulmien huomiointi jää esitetyssä ohjelmassa puutteelliseksi.

Vaikutusten merkittävyyden arviointi (YVA-lain 24 §) edellyttää tarkastelua vaikutusten kestosta, laajuudesta ja voimakkuudesta. Ilman määrällistä analyysiä tällainen arviointi ei ole mahdollista. Lisäksi yhteisvaikutusten arviointi (25 §) on kalaston osalta ohjelmassa kovin yleispiirteinen, eikä vaikutuksia suhteuteta vesistöjen nykytilaan tai muuhun kuormitukseen.

Poronhoito

Kuusamon kaivoshankkeen porotaloutteen kohdistuvat vaikutukset ulottuvat usean paliskunnan alueelle. Juomasuon kaivosalue sijoittuu Alakitkan paliskuntaan, prosessilaitos ja rikastushiekka alue Kallioluoman paliskuntaan ja hankkeen liikenne kulkee Oivangin paliskunnan läpi. Vaikutukset kohdistuvat näin ollen laajalle alueelle sekä porojen laidunnukseen, liikkumiseen että poronhoidon rakenteisiin.

Luke katsoo, että YVA-ohjelmassa poronhoidon vaikutusarvioinnin tavoitteet ja pääasialliset menetelmät on kuvattu pääosin riittävällä tasolla. Arvioinnissa tunnistetaan keskeiset vaikutusmekanismit, kuten laidunalueiden väheneminen, häiriövaikutukset sekä liikenteen lisääntymisestä aiheutuvat riskit. Luke korostaa, että arvioinnissa tulee erityisesti huomioida paliskuntien esittämät huolenaiheet ja tarkentaa vaikutusten kohdentumista käytännön poronhoitotyöhön. Vaikutusarvioinnin edellytyksenä on, että paliskunnista kerätään kattavat ja ajantasaiset tiedot laidunalueista, rakenteista, porojen liikkumisesta ja poronhoidon käytännöistä. Näitä tietoja tulee täydentää paliskuntien edustajien haastatteluilla.

Luke pitää erityisen tärkeänä GPS-paikannusaineiston hyödyntämistä porojen liikkumiseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Usean vuoden ajalta kerätty paikannustieto mahdollistaa laidunten käytön ja liikkumisreittien tarkastelun sekä hankkeen vaikutusalueen todellisen laajuuden arvioinnin.

Arvioinnissa käytettävien menetelmien osalta Luke korostaa, että IMPERIA-menetelmää tulee soveltaa siten, että arviointikriteerit kuvaavat vaikutusten todellista merkittävyyttä poronhoidon kannalta. Samoin yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee käyttää selkeitä ja läpinäkyviä kriteereitä, joissa huomioidaan sekä suunnitteilla olevat että jo toteutetut maankäyttöhankkeet.

Linnusto

Linnustovaikutusten arvioinnin osalta Luke huomauttaa, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen lähtötietojen keräämiseksi vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineiston perusteella tehtävissä vaikutusarvioissa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Luontoselvityksiin tulisi sisällyttää edustavasti kaikenlaisia metsäkohteita, jotta kokonaiskuva alueen linnustosta, kuten metsäkanalinnuista, ei jäisi pienialaisten erityiskohteiden varaan. Soidinselvitysten tulokset ovat tärkeitä hankkeen linnustovaikutusten arvioinnissa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus katsoo, että YVA-ohjelmaa on täydennettävä, jotta hankkeen vaikutukset kalastoon, kalatalouteen, poronhoitoon ja linnustoon voidaan YVA-selostuksessa arvioida YVA-lain edellyttämällä tavalla.

Kalaston ja kalatalouden osalta ohjelma ei täytä YVA-lain keskeisiä vaatimuksia riittävästä selvitystasosta, arviointimenetelmien asianmukaisuudesta eikä vaikutusten merkittävyyden arvioinnista. Arviointia tulee täydentää erityisesti määrällisen ja lajikohtaisen tarkastelun sekä riittävän lähtöaineiston osalta. Myös linnustovaikutusten arvioinnin laatua on tarpeen parantaa useampana kuin yhtenä vuonna tehtävillä selvityksillä.

Poronhoidon osalta arviointikehitys on pääosin toimiva, mutta arvioinnin toteutuksessa tulee varmistaa, että paliskuntien käytännön tieto, ajantasaiset aineistot ja porojen liikkumista kuvaavat analyysit sisällytetään arviointiin. Lisäksi vaikutusten merkittävyys ja yhteisvaikutukset tulee arvioida poronhoidon näkökulmasta riittävän täsmällisesti.

Ilman edellä kuvattuja ohjelman täydennyksiä arviointiselostus ei voi esittää YVA-lain edellyttämää riittävää ja luotettavaa tietoa hankkeen eri toteutusvaihtoehtojen vaikutuksista kalastoon, kalatalouteen, poronhoitoon ja linnustoon.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 29.05.2026 klo 09:35:24.

Lausunnon valmistelija(t):

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Raisa Nikula
Jouko Kumpula, Saara Kattainen, Ville Vähä

Liitteet:

Tiedoksi:

Lausuntopyyntö 29.4.2026 DNro LVV-U/27174/2026

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA Latitude 66 Cobalt Oy, Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke, Kuusamo

LAUSUNTO

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan merkittävimmät hankkeesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat raskaan kaluston liikenteen määrä lisääntyminen ja jätevesien hallinta.

Onnettomuusriskin lisääntyminen on oletettavaa Ouluntien liittymässä. Pelastuslaitos osallistuu Kuusamon liikenneturvallisuusryhmän toimintaan, jossa otetaan kantaa asiaan.

Pelastusviranomaisen antaa lausunnot kaivosturvallisuuslupahakemuksesta ja patoturvallisuuslupahakemuksesta sekä niihin liittyvistä sisäisestä pelastussuunnitelmasta ja vahingonvaaraselvityksestä. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu lupiin liittyviin tarkastuksiin.

Pelastuslaitos antaa lausunnon kunnalle toiminnan vaatimista kaavoista, jossa otetaan kantaa erityisesti pelastustoiminnan edellytyksiin, kuten sammutusveden saatiin ja pelastusteihin. Lisäksi pelastuslaitos antaa lausunnot rakentamislain mukaisiin hakemuksiin, joissa huomioidaan pelastuslain velvoitteiden toteutuminen jo rakentamisvaiheessa.

Kohdassa 26.5 mainittu kemikaaliturvallisuuslain valvonta on Tukesilla. Kaivoksissa sekä niiden yhteydessä olevissa malmin jatkokäsittelylaitoksissa käsiteltävien ja varastoitavien vaarallisten kemikaalien valvonta kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle toiminnan laajuudesta riippumatta (685/2015 52 § 2. mom.). Pelastusviranomaisen antaa lausunnon lupahakemuksesta ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta sekä saa tiedoksi lupapäätöksen ja osallistuu valvontakäynneille (685/2015 9, 11, 17, 28, 30 ja 32 §).

Toiminnassa käytettävät kemikaalit ja koneet huomioidaan pelastuslaitoksen kalustossa ja henkilökunnan koulutuksessa. Erityisesti sammutusjätevesien hallinnan järjestelyt tulee olla henkilöstön tiedossa ja käytettävissä ympäristövahinkojen välttämiseksi.

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on:

1) tuotantolaitos, josta toiminnanharjoittajan tulee laatia vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 30 §:n 1 momentissa tai 62 §:n 1 momentissa tarkoitettu turvallisuus selvitys.

2) ympäristönsuojelulain 112 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava kaivannaisjätteen jätealue.

Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti.

Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitoksen on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä oltava riittävässä yhteistyössä oman alueensa ja naapurialueiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta sekä järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi.

(379/2011 48 §)

Louhos ja rikastusalue sijaitsee tällä hetkellä pelastustoimen 1 km x 1 km riskiluokitelluissa ruuduissa, joiden riskiluokka on IV (pienin). IV-luokan ruuduille ei ole erityisiä toiminta-aikavaatimuksia. Tarvittaessa on kuitenkin kiinnitettävä huomioita kohteen omatoimiseen varautumiseen onnettomuustilanteissa. Riskiluokituksen nouseminen riskiluokkaan III, vaatii vähintään rakennetun kerrosalan 12 000 m². Lisäksi riskilukua laskettaessa otetaan huomioon 5 vuotta vanhat kiireelliset pelastustehtävät ko. ruudussa. Riskiluokan III toiminta-aikavalmiudelle on asetettu vaatimuksia pelastuslaitokselle.

MÄÄTTÄ
KIMMO
913185644

Allekirjoittaja MÄÄTTÄ KIMMO 913185644
DN: cn=MÄÄTTÄ KIMMO 913185644,
c=FI, o=Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue, ou=Pohjois-Pohjanmaan
pelastuslaitos
Syy: Olen dokumentin tekijä
Päivämäärä: 2026.05.04 11:01:20 +03'00'

Kimmo Määttä
palotarkastaja
Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20
13035 LVV
(kirjaamo@lvv.fi)

Viite Lausuntopyyntönne 29.04.2026 LVV-U/27174/2026

Asia **Lausunto KUUSAMO Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelma / arkeologia**

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan alueelliselta vastuumuseolta eli Oulun museo- ja tiedekeskukselta lausuntoa koskien Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa. Tämä museon lausunto koskee arkeologista kulttuuriperintöä.

Koboltti- ja kultakaivoshankkeessa louhinta tapahtuu noin 40 km Kuusamon keskustan pohjoispuolella Juomasuon kaivospiirillä. Suunniteltu prosessointi- ja rikastushiekka-alue sijoittuu noin 7 km Kuusamon keskustan eteläpuolelle. Kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämistä suunnitellaan kolmesta louhoksesta 55 hehtaarin laajuisella kaivostoimintojen hankealueella. Tunnetuilla malmivaroilla kaivoksen elinikä olisi n. kymmenen vuotta ja kokonaislouhintamäärä n. 70 milj. tonnia. Malmia tästä on arvioitu olevan 6–7 milj. tonnia. Prosessointi- ja rikastushiekka-alueella tuotetaan kultaharkkoja ja kobolttirikastetta.

YVA-ohjelmassa tarkastellaan kahta kaivosalueen vaihtoehtoa, jossa vaihtoehdossa K_VE1 kaivosalueella muodostuvat vedet johdetaan Rukan jätevedenpuhdistamolle ja sieltä Kesäjoen kautta Kesälahteen. Vaihtoehdossa K_VE2 kaivosalueen vedet johdetaan purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle. Prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan vaihtoehdoissa P_VE1 Mäntyselän jätevedenpuhdistamolle prosessilaitoksella tehdyn vesienkäsittelyn jälkeen. Puhdistamolta vedet johdetaan Torankijärveen. Vaihtoehdossa P_VE2 prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan Kuusamojärveen omalla prosessilaitoksen omalla vesienkäsittelylaitoksella tehdyn käsittelyn jälkeen. Sekä P_VE1:n että P_VE2:n alavaihtoehtoina tarkastellaan lisäksi rikastushiekka-altaan sijoittamista: vaihtoehdossa a kuivaläjitetyn tai pastaläjitetyn rikastushiekan jätealue sijoittuu suunnitellun jäteaseman viereen ja vaihtoehdossa b nykyisen kiviainesottamon alueelle.

Hankealueilta ja sähkö- ja vesiputkireiteiltä ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Alueita ei ole arkeologisesti inventoitu. Hankealueiden arkeologisen tiedon nykytila on esitetty hyvin YVA-ohjelman luvussa 10.1 niin sanallisesti kuin karttaottein.

YVA-ohjelman mukaan arkeologinen inventointi tehdään hankealueilla sekä purkupuutkien reiteille. Museo muistuttaa, että arkeologinen inventointi on tarpeellista tehdä myös sähkönsiirtoreiteille. Inventoinnissa tulee huomioida etenkin muuttuvan maankäytön alueet kuten kaivos- ja prosessilaitoksen alueet, tiestöt, purkupuutket, ilmajohto- ja maakaapelilinjat, mahdolliset maa-aineksen ottoapaikat ja maan läjityspaikat, väliaikaiset nosto-, varastointi-, pysäköinti- ja työmaaparakkialueet sekä muut arkeologisesti potentiaaliset alueet.

Inventoinnissa tulee kiinnittää huomiota esihistoriallisten kohteiden lisäksi historiallisen ajan kohteisiin. Uusille kohteille tulee määrittää aluerajaus ja alakohteille koordinaatit. Inventoinnissa tulee hyödyntää ajantasaisinta ja tarkinta Maanmittauslaitoksen tuottamaa 5p laserkeilausaineistoa. Inventoinnin tekijän tulee olla yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon ennen inventoinnin tekemistä, jotta museo voi toimittaa inventoijille tietoja sellaisista kohteista, joista ei ole merkintää muinaisjäännösrekisterissä (esim. yleisöilmoituksena tulleet esinelöydöt).

Arkeologisessa inventoinnissa suositellaan noudatettavan Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät Museoviraston verkkosivulta: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus>. Arkeologisen tutkimuksen tekijän tulee toimittaa raportti ja siihen liittyvät paikkatietoaineistot digitaalisena arviointia varten Pohjois-Pohjanmaan alueelliseen vastuumuseoon eli Oulun museo- ja tiedekeskukseen (kulttuuriymparisto.ppm@ouka.fi). Arvioinnissa varmistetaan, että selvitys vastaa niille asetettuja tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Raportti toimitetaan arvioinnin jälkeen Museovirastoon, jossa se tallennetaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään ja julkaistaan palvelussa <https://asiat.museovirasto.fi/>. Tutkimusraportin tiedot tallennetaan myös muinaisjäännösrekisteriin, jonka tietoja voi selata kaikille avoimessa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa www.kyppi.fi. Verkossa julkaistava tutkimusraportti ei saa sisältää yksityishenkilöiden henkilötietoja, esim. maanomistajan nimiä tai osoitteita.

YVA-ohjelman luvuissa 10.2 ja 26.12 mainitaan muinaismuistolain mukainen kaajoamislupa, jota haetaan Museovirastolta tarvittaessa. Kyseisissä luvuissa kaajoamisluvan yhteyteen suositellaan lisättäväksi MML 295/1963, 11§ ja 13§.

YVA-ohjelman mukaan muinaisjäännöksiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan YVA-selostuksessa. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvissa vaikutuksissa tulee huomioida kaivos- ja prosessilaitoksen lisäksi muu muuttuva maankäyttö, kuten tiestöt, purkupuutket, ilmajohto- ja maakaapelilinjat, mahdolliset maa-aineksen ottoapaikat ja maan läjityspaikat sekä väliaikaiset nosto-, varastointi-, pysäköinti- ja työmaaparakkialueet, sillä myös niillä on vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Kuten YVA-ohjelmassa on mainittu, hankkeessa tulee arvioida niin suoria kuin välillisiä vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön. Arkeologiset kohteet ovat osa laajempaa kulttuuriympäristöä ja ne kertovat ympäristön hyödyntämisestä eri aikoina. Hankkeella voi siten olla vaikutuksia kohteiden paikallishistorialliseen arvoon, edustavuuteen ja kohteiden kokemiseen maiseman muutoksen myötä.

Vaikutuksia arvioitaessa onkin huomioitava kohteiden suhde ympäröivään maastoon ja maisemaan.

Valtioneuvoston hyväksymä valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventointi (ks. [VARK-alueet](#)) on tullut voimaan 1.3.2025. Koska VARK-alueet rinnastuvat muihin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisiin alueisiin (RKY ja VAMA) tulee ne käsitellä YVA-selostuksessa vastaavalla tavalla kuin arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) ja maisema-alueet (VAMA). Tarkastelualueen (15 km) sisällä sijaitsee yksi VARK-kohde, Iso-Pöyliö (mv-id 100765). VARK-alueiden paikkatiedot ovat ladattavissa Museoviraston sivustolta <https://www.museovirasto.fi/fi/palvelut-ja-ohjeet/tietojarjestelmat/kulttuuriympariston-tietojarjestelmat/kulttuuriympariston-paikkatietoaineistot>.

Hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön on arvioitavissa vasta arkeologisen inventoinnin valmistuttua. Oulun museo- ja tiedekeskuksella ei ole muuta huomauttamista hankkeen YVA-ohjelmasta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Juhani Turpeinen
kulttuuriympäristöntendentti

Matleena Riutankoski
arkeologi

Tiedoksi

Museovirasto / Kulttuuriympäristöpalvelut
Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
Lapin elinvoimakeskus

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20, 13035 LVV
kirjaamo@lvv.fi

Lausuntopyyntönnö 29.4.2026

DNro LVV-U/27174/2026

Asia

**KUUSAMO Latitude 66 Cobalt Oy, Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke
YVA-ohjelma / rakennettu kulttuuriympäristö**

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan alueellisena vastuumuseona toimivalta Oulun museo- ja tiedekeskukselta lausuntoa Latitude 66 Cobalt Oy Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta. Tämä lausunto koskee rakennettua kulttuuriympäristöä.

Latitude 66 Cobalt Oy suunnittelee kaivostoiminnan aloittamista Juomasuon kaivospiirillä noin 35 km etäisyydelle Kuusamon keskustasta ja noin 13 kilometrin etäisyydelle Rukan laskettelukeskuksesta pohjoiseen. Kaivosalueella on kolme tunnettua esiintymää (K1, K2 ja K3), joista Latitude omistaa esiintymät K1 ja K2, kun taas esiintymä K3 sijaitsee yksityisellä maalla. Hanke käsittää alkuvaiheessa avolouhoksen, joka myöhemmin siirtyy maanalaiseksi kaivokseksi, sekä erillisen prosessilaitoksen. Prosessilaitos ja rikastushiekka-alue sijoittuvat Kuusamon kaupungin eteläpuolelle, noin seitsemän kilometrin etäisyydelle kaupungin omistamalle maalle. Kaivoksen suunniteltu elinkaari on noin 10 vuotta, ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä 2030 luvun alussa. Toiminnan aikana louhitaan yhteensä arviolta 6–7 miljoonaa tonnia kulta- ja kobolttimalmia sekä noin 63 miljoonaa tonnia sivukiveä. Kaivoksen ja prosessilaitoksen alueilla muodostuvat vedet kerätään hallitusti ja käsitellään ennen johtamista joko Kuusamon energia- ja vesiosuuskunnan jätevedenpuhdistamoille Rukalla ja Mäntyselällä tai vaihtoehtoisesti suoraan vastaanottaviin vesistöihin.

YVA-ohjelmassa tarkastellaan VE0, eli hanketta ei toteuteta, lisäksi kahta kaivosalueen vaihtoehtoa: K_VE1 kaivosalueella muodostuvat vedet johdetaan Rukan jätevedenpuhdistamolle ja sieltä Kesäjoen kautta Kesälahteen; K_VE2 kaivosalueen vedet johdetaan purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle. Prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan vaihtoehtoisissa P_VE1 Mäntyselän jätevedenpuhdistamolle prosessilaitoksella tehdyn vesienkäsittelyn jälkeen. Puhdistamolta vedet johdetaan Torankijärveen. Vaihtoehdossa P_VE2 prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan Kuusamojärveen omalla prosessilaitoksen omalla vesienkäsittelylaitoksella tehdyn käsittelyn jälkeen. Sekä P_VE1:n että P_VE2:n alavaihtoehtoina tarkastellaan lisäksi rikastushiekka-altaan sijoittamista: vaihtoehdossa a kuivaläjitetyn tai pastaläjitetyn rikastushiekkan jätealue sijoittuu suunnitellun jäteaseman viereen ja vaihtoehdossa b nykyisen kiviainesottamon alueelle.

Kaivosalueella on tällä hetkellä pienialainen vedellä täytetty avolouhos (pituus noin 200 metriä ja leveys noin 100 metriä) sekä pintamaakasoja. Alue on aidattu. Alueelle tulee rakentumaan kaivosalueen lisäksi sivukivialue,

prosessilaitos ja rikastushiekka-alue. Kaivoksen hankealue ja lähiympäristö on rakentamatonta metsäaluetta, mutta luoteessa sijaitsee Käylän kylän asutuskeskittymä. Lisäksi Kitkajoen rannalla on useita vapaa-ajan rakennuksia.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa sekä kaivoksen hankealue että prosessilaitos sijoittuvat valkoiselle alueelle, jolle ei ole osoitettu käyttötarkoitusta. Juomasuon hankealueen ympärillä on useita valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Kitkajärven ja Riisitunturin maisemat sijaitsevat hankealueen lounaispuolella lähimmillään noin kolmen kilometrin etäisyydellä ja etelässä Rukan vaarajono vajaan neljän kilometrin etäisyydellä. Etäämmälle jäävät idässä/pohjoisessa Oulankajoen ja Kitkajoen koskimaisemat. Maakunnallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä hankealuetta lähinnä sijaitsee Käylä noin 1,7 km Juomasuon hankealueesta luoteeseen, Virkkula-Ruka noin neljä kilometriä ja Oulanka-Kitka noin seitsemän kilometriä. Liikasenvaarantie hankealueen pohjoispuolella 1,7 km etäisyydellä on kulttuurihistoriallisesti/ maisemallisesti tärkeä tie.

Prosessilaitoksen hankealueelta etäisyyttä valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille on yli 20 kilometriä. Prosessilaitoksen hankealuetta lähimpänä on maakunnallisesti arvokas alue Kurkijärvi noin 3,5 km etäisyydellä länsipuolella, ja Särkikankaan entinen ratapiha noin 3,9 km hankealueesta itään sekä sen kautta kulkeva kulttuurihistoriallisesti /maisemallisesti tärkeä tie Kenttärata.

Hankkeen YVA-arvioinnissa tullaan tarkasteleman hankkeen aiheuttamia ympäristövaikutuksia mm. maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön. Lähivaikutusten tarkastelualue on noin kaksi kilometriä kaivosalueen ja prosessilaitoksen alueiden ympärillä. Kaukovaikutusten tarkastelualueen etäisyys jäi puuttumaan taulukosta s. 92. YVA-menettelyssä tullaan tarkastelemaan myös suunnitellun hankkeen mahdollisia yhteisvaikutuksia lähialueen muiden hankkeiden kanssa.

Vaikka maisemavaikutusten ei YVA-ohjelmassa ole arvioitu olevan todennäköisesti merkittävimpiin kuuluvia, katsoo museo, että hankkeen vaikutukset maisemiin ja rakennettuun kulttuuriympäristöön tulee selvittää huolellisesti ja laatia myös tarvittava määrä havainnekuvia etenkin lähimpänä hankealuetta sijaisevien arvoalueiden ja -kohteiden suunnalta katsottuna.

Oulun museo- ja tiedekeskuksella ei ole muuta huomautettavaa Latitude 66 Cobalt Oy Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Juhani Turpeinen
kulttuuriympäristöintendentti

Sari Alajoki
rakennustekijä

Tiedoksi

Museovirasto / Kulttuuriympäristön suojeluyksikkö
Lupa- ja valvontavirasto / Rakennettu ympäristö ja alueidenkäyttö

Lupa- ja valvontavirasto

LAUSUNTO

kirjaamo@lvv.fi

28.5.2026

Dnro 266/2026

Lausuntopyyntö LVV-U/27174/2026

LATITUDE 66 COBALT OY, KUUSAMON KULTA- JA KOBOLTTIKAIVOSHANKE, YVA-OHJELMA

Latitude 66 Cobalt Oy suunnittelee kulta- ja kobolttikaivoshanketta n. 40 km Kuusamon keskustan pohjoispuolelle Juomasuon kaivospiiriin. Suunniteltu prosessointi- ja rikastushiekka-alue sijoittuu n. 7 km Kuusamon keskustan eteläpuolelle. Juomasuon kaivoshankkeen vaikutuspiirissä sijaitsevat Alakitkan, Oivangin ja Kallioluoman paliskunnat. Alueen poronhoito perustuu luonnonlaitumien ja porojen luonnollisen laidunkierron ympärivuotiseen hyödyntämiseen.

Paliskuntain yhdistys lausuu asiassa yleisellä tasolla, sillä yhdistykseen tulee pelkästään erilaisiin maankäytön hankkeisiin liittyen lausuntopyyntöjä vuosittain vajaa 100 ja määrä on nousussa. Teollisen maankäytön suunnittelu poronhoitoalueella kuormittaa yhdistyksen resursseja myös monenlaisten asiantuntijatehtävien, viranomaisneuvotteluiden ja ohjausryhmätyöskentelyn kautta. Nykyiset resurssit eivät enää riitä yksityiskohtaiseen paneutumiseen yksittäisiin hankkeisiin.

Hanketoimijalla ja viranomaisella on velvollisuus olla selvillä hankkeen vaikutuksista. Vaikutukset on arvioitava riittävällä tarkkuudella yhteistyössä asianosaisten paliskuntien kanssa, paliskuntien asiantuntemusta hyödyntäen. Vaikutusten arvioinnissa yhteisvaikutukset muiden maankäytön hankkeiden kanssa ja kumulatiiviset vaikutukset olemassa olevien kuormittavien maankäyttömuotojen kanssa on otettava huomioon.

Arviointiin osallistumisessa paliskunnat antavat aikaansa ja asiantuntemustaan hankesuunnittelun käyttöön. Tämä on syytä ottaa huomioon arviointia toteutettaessa: aika on pois paliskunnan varsinaisesta poronhoitotyöstä, ja olisi korvattava asianmukaisesti. Arvioinnin laadukkaan toteuttamisen kannalta oleellista on myös välttää paliskuntien kuormittamista kiireisimpien poronhoitotöiden aikaan.

Poronhoidon huomioon ottaminen maankäyttöhankeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitoilalla turvattu erityinen oikeus (PHL 3§). Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitellissaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. PHL 53§:n kaltaisia neuvotte-luita suositellaan käytäväksi muillakin kuin valtion omistamilla mailla, sillä ne on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja. Maakuntakaavamääräykset voivat myös ohjata neuvottelujen käymiseen.

Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomi-oonottamisesta ja säilyttämisestä. Voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan

poronhoitoalueen rajaa koskevan merkinnän määräys edellyttää: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat. Valtion maiden käytön osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Poronhoidon nykytila ja toiminta suunnittelualueella ja sen vaikutusalueella tulee kuvata riittävän laajasti. Samoin poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Selvitysalueena tulee olla alueen paliskunnat ja tarkemmin lähialueen poronhoito. Vaikutukset poronhoidolle tulee arvioida hyödyntäen alueen paliskunnan poronhoidon ja alueen käytön asiantuntemusta. Vaikutukset tulee arvioida yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Arvioinnissa tulee selvittää hankealueen ja vaikutusalueen merkitys paliskuntien poronhoidolle: paljonko siellä laiduntaa ja käsitellään poroja poronhoitotöissä, mihinkin aikaan vuodesta. Arvioinnissa tulee selvittää hankkeen rakennelmien ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin (suora ja epäsuora vaikutus), porojen laidunten käyttöön (häiriö, kulkureittien muutokset ym.), poronhoitotoimintaan (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit ym.) ja poronhoidon järjestämiseen. Lisäksi poroille aiheutuvia suoria vahinkoja tulee selvittää. Myös hankkeen vaikutukset porotalouteen, sekä sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset alueen poronhoitoon tulee arvioida. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää sekä suorat, että välilliset vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaiset kuin toiminnan aikaisetkin vaikutukset sekä mahdolliset toiminnan jälkeiset pysyvät vaikutukset. Menetellyssä tulee etsiä keinoja ja esittää toimia haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoidon harjoittajien kanssa.

YVA-ohjelma

Poroelinkeinosta tulisi kuvata YVA-ohjelmassa seuraavia perusasioita (*suositellut lähdeaineistot*):

- Paliskunnan perustiedot: suurin sallittu ja todellinen eloporomäärä, osakkaiden määrä, liikenne- ja petovahingot. Paliskunnan sijoittuminen poronhoitoalueella sekä poronhoidon toiminnan erityispiirteet. (*Paliskuntain yhdistyksen nettisivut, Poromies-lehden 1.nron tilastoliite, julkaisut, paliskunnan haastattelut*)
- Poronhoidon toiminnan luonne hankealueella ja koko paliskunnassa (*porotalouden paikkatietoaineisto, karttatyöskentely ja paliskunnan haastattelut*)
- Poronhoidon perusinfrastruktuurin kuvaus hankealueella ja koko paliskunnassa (*porotalouden paikkatietoaineisto, karttatyöskentely ja paliskunnan haastattelut*)
- Hankealueen sijoittuminen porojen laiduntamiseen ja muuhun toimintaan nähden (*porotalouden paikkatietoaineisto, karttatyöskentely ja haastattelut, mahdolliset GPS-panta-aineistot*)
- Viimeaikaisin laiduninventointitieto paliskunnan laitumista (*Luonnonvarakeskus*)
- Porotiheystieto hankealueelta (*esim. lähimmän erotusaidan porojen käsittelytiedot tai paliskunnan haastattelut*)
- Alueen merkitys paliskunnan toiminnan kannalta (*em. tietojen ja poroisännän/paliskunnan edustajan haastattelun pohjalta*):
 - Miten suuri osa paliskunnan poroista laiduntaa/käsitellään alueella?
 - Miten suurta osaa poronmistajista hanke koskee suoraan?
 - Jos alueelle sijoittuu poronhoidon rakenteita (esim. erotusaita, kämppä), mikä on niiden merkitys (pääaita vai vähemmän käytetty) paliskunnan poronhoidon kannalta?

- Hankealueen maanomistus. Tämä vaikuttaa poronhoitoalueen eri osissa mm. paliskunnan korvaamisveloitteeseen porojen aiheuttamista vahingoista, viranomaisten neuvotteluvollisuuteen ym.
- PHL 53§:n mukaisen tai kaltaisen neuvottelun tarve, ajankohdat ja miten se sovitetaan yhteen YVA- ja kaavamenettelyjen kanssa.

Maankäyttöhankkeista voi aiheutua poronhoidolle ainakin seuraavanlaisia vaikutuksia:

1) vaikutukset porolaitumiin:

- (a) laitumien poistuminen poronhoitokäytöstä suoraan ja epäsuorasti: poro alkaa välttää tiettyjä alueita tai alueita ei voida käyttää poronhoidossa täysipainoisesti
- (b) laidunten muuttuminen
- (c) laidunten pirstoutuminen
- (d) laidunten epätasainen kuluminen
- (e) mahdolliset haitallisten aineiden jäämät porojen ravinnossa

2) vaikutukset porojen laidunnukseen (häiriövaikutus)

3) vaikutukset poronhoitoon

- (a) toimintaan: esimerkiksi porojen kuljetus- tai kulkureitit häiriintyvät
- (b) rakenteisiin: esimerkiksi erotusaidat tai esteaidat jäävät hankealueille ja niiden käyttötarkoitus muuttuu tai ne jäävät kokonaan pois käytöstä

4) porovahingot (liikenteessä tai hankealueella)

5) vaikutukset poron terveyteen ja hyvinvointiin

6) sosioekonomiset vaikutukset ja vaikutukset elinkeinon kannattavuuteen

7) vaikutukset poronhoitokulttuuriin

Kaivostoiminnan vaikutukset poronhoitoon ja haittojen lieventäminen

Paliskunnan alue on poronhoidon pitkän aikavälin järjestymisen kannalta yhtenäinen kokonaisuus, joka koostuu monimuotoisesta ympäristöstä. Poronhoito on suunnitelmallista toimintaa, jossa käytetään eri vuodenaikoina erilaisia laitumia, toiminta-alueita ja poronhoidon rakenteita. Kun yksi osa paliskunnasta muuttuu, on sillä väistämättä vaikutuksia muualla paliskunnan alueella laiduntaville poroille ja poronhoidon järjestymiselle.

Useissa pohjoismaisissa tutkimuksissa on todettu kaivostoiminnan aiheuttavan haittoja, menetyksiä, vahinkoja ja muita negatiivisia vaikutuksia poroille ja alueen poronhoidolle. Negatiivisiin vaikutuksiin lukeutuvat myös sellaiset sosiaaliset vaikutukset, kuten huoli ja epävarmuus tulevaisuudesta ja elinkeinon jatkuvuudesta. (esim. Skarin & Åhman 2014, Lassila 2024 ja 2020, Kløcker Larsen ym. 2021a ja 2021b.)

Kaivostoiminnan aloittaminen tulee väistämättä osaksi muuta toiminnassa ja suunnitteilla olevaa maankäyttöä. Yhteisvaikutukset ja kumulatiiviset vaikutukset poronhoidolle nousevat merkittävään rooliin. Muista poronhoitoalueen paliskunnista tiedetään, että kaivostoiminnalla on laajasti vaikutuksia poronhoitoon.

Kaivostoiminnan poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia olisivat ainakin seuraavat:

- (i) **Laidunten väheneminen suoraan kaivostoimintojen alle, sekä epäsuorasti laajemmalla alueelta estevaikutuksen ja häiriövaikutuksen vuoksi.** Suurin osa alueen poroista (etenkin tuottava osa, eli vaatimet) eivät tule jatkossa laiduntamaan kaivoksen lähialueella samalla tavalla kuin ennen.

Kaivostoiminta aiheuttaa häiriötä ja muita vaikutuksia (esim. pöly, liikenne, melu) laajalle alueelle. Kun porot välttävät jotain aluetta, laidunnuspaine kasvaa muissa osissa paliskuntaa, mikä heikentää laidunten kokonaistilannetta. Esimerkiksi Sodankylän Kevitsassa on todettu porojen välttävän noin kuuden kilometrin päähän kaivoksen itäpuolella ja kolmen kilometrin päähän kaivoksen länsipuolella, missä joki tulee vastaan. Kittilän kaivoksella porojen välttämisen alueen on todettu olevan noin viiden kilometrin laajuinen. Välttämisen alue on pysyvä ja jatkonut kaivosten koko toiminta-ajan. Kun poroilla on mahdollisuus väistää, ne eivät tule häirityille (melu, pöly) tai huonontuneille (pöly) laitumille.

- (ii) **Porojen vakiintuneet kulkureitit muuttuvat tai estyvät.** Alueen poronhoitajille kaivoksen tulemisella tulisi olemaan merkittävän haitallisia vaikutuksia.

Kaivos aiheuttaa fyysisiä estevaikutuksia (esim. suoja-aidat) tai voi ohjata tai kääntää porojen kulkua. Kaivos aiheuttaa melua, hajua ja pölyä, mikä aiheuttaa laajemman laidunkäytöstä poistuvan välttämisen alueen vaikuttaen siihen, etteivät porot enää kulje alueen kautta. Etenkin keväällä vaatimet ovat viimeisillään tiineenä tai pienten vasojen kanssa herkkiä kaivostoiminnan aiheuttamalle häiriölle. Tämä on todettu esimerkiksi Kittilän kultakaivoksella, missä keväällä vaatimet vasoihin kiertävät kaivosalueen muutaman kilometrin päästä. Syksyllä porot eivät palaa kotiin vakiintuneita reittejään vaan niitä täytyy tuoda autolla muista osista paliskuntaa, mikä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia poronhoitajille. Käsille saatavat porot on pakko ottaa lisäruokintaan normaalia aiemmin.

Porojen laidunkierron muuttuminen aiheuttaa merkittäviä haitallisia vaikutuksia poroille ja poronhoidolle. Porot voivat myös kulkeutua kauemmas paliskunnan muille alueille nykyisiltä laidunalueiltaan välttämiskäyttämisen vuoksi. Tällöin poroja voidaan joutua kuljetettamaan tokkina pitempiä matkoja erotuksiin ja tuomaan talveksi autoilla kotitarhoille tai talviruokinta-alueille. Tämä lisää kustannuksia niin kuljetuksiin, ruokintaan (porot huonommassa kunnossa tai ruokinta joudutaan aloittamaan aiemmin) kuin uusien aitarakenteiden tekemiseen. Porot voivat myös ajautua entistä enemmän alueille, mihin ne eivät poronhoitolain mukaan saa mennä, kuten vakituisen asutuksen pihalle tai viljelyksille. Paliskunnalla on poronhoitolain mukaan haittojen estämisen- ja korvausvelvollisuus viljelyksillä ja vakituisen asutuksen pihalla ja puutarhoissa. Hankkeesta voi aiheutua sitäkin kautta kustannuksia paliskunnalle sekä ristiriitoja poronhoitajien ja muiden asukkaiden välillä.

- (iii) **Kaivoksen vaikutukset poronhoitotöihin.** Kevitsassa, Kittilän kaivoksella ja Pahtavaarassa on havaittu, että porojen laidunnuksen muutoksen myötä poroja on ollut vaikeampi koota ja kerätä erotuksiin kaivoksen lähialueilla. Käytännössä poronhoitotyöt ovat siis vaikeutuneet ja lisääntyneet. Kaivosten lähialueiden erotusaitapaikkojen käsiteltyjen porojen määrät ovat vähentyneet merkittävästi tai jopa loppuneet kaikissa em. kaivosten paliskunnissa. Paliskuntien rakentama infra ja poronhoidon suunnitelmallisesti kehitetty tarkoituksenmukainen toiminta ovat käyneet merkityksettömiksi. Poronhoito on pitänyt järjestää uudelleen ja rakentaa uusia aitarakenteita. Tämä vie aikaa ja lisää kustannuksia suunnitteluun sekä itse työhön uusien aitarakenteiden kustannuksen lisäksi.

- (iv) **Poronhoidon infrastruktuuri.** Poroaitarakenteita voidaan menettää joko suoraan tai epäsuorasti, jos niitä ei enää pystytä käyttämään. Erilaisten aitarakenteiden lisäksi myös kämpät ovat tärkeitä. Aitojen käyttö on jatkossa epävarmaa, mikäli porot karkottuvat alueelta, tai jos poroja ei saada kuljetettua aitoihin kaivostoiminnan aiheuttaman häiriön vuoksi. Aitoja joudutaan muokkaamaan tai siirtämään sinne missä porot laiduntavat tai mihin niitä saadaan kuljetettua ilman häiriötä.
- (v) **Porovahingot kaivosalueella.** Etenkin hirvaita ja härkiä tyypillisesti kulkee kaivokselle kesällä räkkäsuojaan, jopa silloin kun kaivosalueet ovat aidattuja. Siellä ne altistuvat erilaisille vaaroille (lietealtaat, louhikot, terävät materiaalit, työkoneet ym.). Porojen hakeminen pois kaivosalueelta on hankalaa, eikä aina onnistu. Hakeminen voi viedä pitkään, jos mukaan pitää odotella kaivoksen turvallisuushenkilöitä. Pitävän aidan ja toimivan veräjän tärkeys korostuu, sillä niitä ei ole saatu täysin toimimaan vielä yhdelläkään poronhoitoalueella olevalla kaivoksella ja vahinkoja tapahtuu jatkuvasti. Kaivosalueella liikkuminen on turvallisuusriski myös poronhoitajille.
- (vi) **Porojen liikennevahingot lisääntyvät.** Esimerkiksi Kittilän kaivoksella on todettu porokolareiden lisääntyneen kaivostoiminnan alkamisen jälkeen. Porokolarit koko paliskunnassa ovat kaksinkertaistuneet. Kasvu on nähtävillä erityisesti kaivokselle johtavilla teillä. Vahingot voivat kohdistua tiettyjen poronomistajien poroihin ja muodostua siksi merkittäviksi. Ne voivat vaikuttaa porokarjan rakenteeseen ja sitä kautta tuottavuuteen ja kannattavuuteen. Kevitsan liikenne puolestaan lisäsi porovahinkoja niin, että paliskunta joutui rakentamaan aidan 4-tien varteen porojen tielle menon estämiseksi. Liikennevahingot voivat lisääntyä myös yhteisvaikutuksesta suunnitellun tuulivoiman lisärakentamisen vuoksi.
- (vii) **Vaikutukset porotalouteen ja sosiaaliset vaikutukset.** Kaivostoiminta uhkaa elinkeinon jatkuvuutta. Poronhoidon taloudellinen kannattavuus tulee heikkenemään mm. lisääntyvien työ- ja lisäruokintakustannusten myötä. Porojen siirtyminen paliskunnan toisille alueille lisää laidunnuspainetta näillä alueilla, mikä aiheuttaa laitumien kulumista ja vaikuttaa porokarjien tuottoon ja edelleen elinkeinon kannattavuuteen. Kun porojen kunto heikkenee, voivat paliskunnan vasaprosentti, teuraspainot ja teurasporojen määrä pudota. Mikäli poroja kulkee naapuripaliskuntiin, tulee sinne maksettavaksi lukumaksuja ja poishakeminen on kustannus poronomistajalle.
- Ainakin kaivoksen lähialueella poronhoito voi vaikeutua niin, ettei alueella ole mielekästä jatkaa. Mikäli poronhoito joltakin paliskunnan alueelta loppuu, vaikuttaa se koko paliskunnan osakkaisiin. Paliskunnan hoitomaksut voivat lisäkustannusten vuoksi kasvaa, ja jos on vähemmän osakkaita maksamassa, maksavat kaikki jäljellä olevat enemmän. Laiduntenkäytön ja poronhoidon toiminnan ja järjestämisen muutokset voivat muuttaa alueen poronhoitokulttuuria.
- Poronlihan imago puhtaana luonnontuotteena kärsii, mikäli siitä löydetään raskasmetalleja, radioaktiivisuutta tai muita löydöksiä. Tämä imagovaikutus heijastuisi koko alueen, mahdollisesti jopa koko Suomen poronlihan imagoon ja markkinaan.
- (viii) **Pölyn aiheuttamat vaikutukset.** Kaivokselta tulevan pölyn laatua ja vaikutuksia porojen ravintokasveihin tai juomavesiin ei ole vielä arvioitu missään hankkeessa. Alueen kasvillisuus on herkkää ilmansaasteille ja raskasmetalleille. Jos kasvit ja jäkälät katoavat, katoavat porotkin.

Tutkimuksissa on havaittu, että lisääntyneet pölypitoisuudet lisäävät ihmisten, simpanssien, lampaiden ja marsujen hampaiden kulumista (esim. Ackermans ym. 2020, Schulz-Kornas ym. 2019, Winkler ym. 2020). Pölyn vaikutukset poron terveydelle tulisi selvittää: kertyykö elimistöön, lihaan tai sisäelimiin raskasmetalleja? Ulottuvatko pölyvaikutukset poronrehun viljelyyn lähialueella? Miten pölyn likaama lumi vaikuttaa porojen talvitarhoissa tai ruokin-tapaikoilla?

- (ix) **Vaikutukset vesistöihin** vaikuttavat porojen juomavesiin ja sitä kautta terveyteen. Vaikutukset vesistöihin ulottuvat laajalle. Vesistöihin aiheutuvat kumulatiiviset vaikutukset muiden suunnitteilla olevien kaivoshankkeiden kanssa tulee arvioida.
- (x) **Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa.** Yhteisvaikutukset kaikkien muiden teollisuushankkeiden kanssa tulee arvioida yhteistyössä paliskuntien kanssa, sillä kasautuvat vaikutukset ovat merkittäviä ja uhkaavat paliskunnan poronhoidon tulevaisuutta.
- (xi) **Hankkeen liitännäisinfrastruktuuri** ja sen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja poronhoidon toimintaan. Esimerkiksi voimajohdoista, tiestöstä ym. aiheutuu laidunmenetyksiä suoraan ja epäsuorasti. Voimajohdot voivat tutkimusten mukaan vaikuttaa mm. porojen laidunkiertoon, kulkureitteihin ja vasoma-alueisiin, sillä porot kykenevät näkemään voimajohdon tuottaman UV-säteilyn ikään kuin salamointina (Tyler ym. 2014 & 2016). Mikäli porot pyrkivät kulkemaan pois voimajohtojen alta tai kauemmas voimajohtokäytävää pitkin, ne on otettava aiemmin lisäruokinnan piiriin ja lisäruokinta-aika pitenee, mistä aiheutuu taloudellista lisärasitetta poronhoitajille.

Lisätietoa kaivostoiminnan ja muun maankäytön vaikutuksista poronhoitoon löytyy:

<https://paliskunnat.fi/py/materiaalit/tutkimustietoa/>
<https://paliskunnat.fi/py/neuvonta/maankaytto/>

Lopuksi

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten asianmukaiseen selvittämiseen ohjaa paitsi YVA-laki myös poronhoitolaki, sekä alueen maakuntakaava. Nämä edellyttävät erityistä poronhoidon huomioon ottamista suunnittelussa ja sen toimintaedellytysten turvaamisesta. Ympäristöön ja alueiden käyttöön aiheutuvat muutokset vaikuttavat aina poronhoitoon. Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset voivat olla merkittäviä ja näin ollen ne on selvitettävä YVA-menettelyssä yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa. Paliskunnan tietoa on hyödynnettävä arviointia tehtäessä.

Mikäli hanke etenee toteutukseen, sen rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä ensisijaisesti estämään ja lieventämään sekä korvaamaan ne haitat mitä ei voi estää tai lieventää paliskunnalle täysimääräisesti. YVA- ja kaavamenettelyn aikana tulee neuvotella paliskuntien kanssa PHL 53 §:n mukaisesti tai kaltaisesti.

Alueen paliskuntien kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä YVA-menettelyn aikana.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lisätiedot: Sanna Hast (p. 040 7239966) tai Vilma Sanaksenaho (p. 040 1595592), etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi.

Viitteet

Ackermans, Nicole L; Winkler, Daniela E; Martin, Louise F; Kaiser, Thomas M; Clauss, Marcus; Hatt, Jean-Michel (2020). Dust and grit matter: abrasives of different size lead to opposing dental microwear textures in experimentally fed sheep (*Ovis aries*). *Journal of Experimental Biology*, 223(3):jeb220442. DOI: <https://doi.org/10.1242/jeb.220442>

Colman, J.E., Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K., Mysterud, A., (2013). Summer distribution of semi-domesticated reindeer relative to a new wind-power plant. *European Journal of Wildlife Research*. 59, 359–370. <https://doi.org/10.1007/s10344-012-0682-7>.

Flydal K., Korslund L., Reimers E., Johansen F. & Colman J.E. (2004). Effects of power lines on area use and behaviour of semi-domestic reindeer in enclosures. *International Journal of Ecology* 24: 55–66.

Kløcker Larsen R., Boström M., & Muonio sameby (2021a) ”De kör över en ändå...”. Konsekvenser av gruvan i Kaunisvaara för Muonio sameby. SEI working paper. Stockholm Environment Institute. 34 s. <https://www.sei.org/publications/konsekvenser-gruvan-kaunisvaara-muonio-sameby-en/>

Kløcker Larsen, R., Boström, M. & Voernese sameby (2021b). ”Renen får aldrig betesro”: Konsekvenser av Bolidens gruva och vägen i Stihkeområdet för Voernese sameby. SEI Working Paper. Stockholm Environment Institute. 38 s. <https://www.sei.org/publications/reindeer-peace-impacts-bolidens-minestihke-voernese-reindeer-herding-district/>

Kumpula, J., Siitari, J., Siitari, S., Kurkilahti, M., Heikkinen, J. & Oinonen, K. (2019) Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinnissa. Talvilaidunten tilan muutokset ja muutosten syyt. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 29/2019. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/543976>

Lassila, M. (2024) Incommensurabilities of New Arctic Extractive Projects. Resistance to Mining Among Sámi, Reindeer Herders and Local Communities in Sápmi and Finnish Lapland. University of Helsinki, Dissertations Universitatis Helsingiensis 43/2024

Lassila, M. (2020). The Arctic mineral rush and the ontological struggle for the Viiankiaapa peatland in Sodankylä, Finland. *Globalizations* 16.8.2020. <https://doi.org/10.1080/14747731.2020.1831818>

Schulz-Kornas, E, Stuhlträger J, Clauss M, Wittig Roman M., Kupczik K (2019) Dust affects chewing efficiency and tooth wear in forest dwelling Western chimpanzees (*Pan troglodytes verus*). American Journal of Physical Anthropology 169(1), s. 66-77. <https://doi.org/10.1002/ajpa.23808>

Skarin A. & B. Åhman (2014). Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. Polar Biology 37 s. 1041-1054.

Tyler, N., Stokkan, K-A., C Hogg, Nellemann, C., Vistnes, A-I. & G. Jeffery (2014). Ultraviolet Vision and Avoidance of Power Lines in Birds and Mammals. Conservation Biology 28: 630–631.

Tyler, N., Stokkan, K-A., C Hogg, Nellemann, C. & A-I. Vistnes, (2016). Cryptic Impact: Visual Detection of Corona Light and Avoidance of Power Lines by Reindeer. Wildlife Society Bulletin 40(1): 50–58.

Winkler, Daniela E., Tütken, T, Schulz-Kornas, E, Kaiser Thomas M., Müller J, Leichliter, J, Weber, K, Hatt Jean-Michel, Clauss M (2020) Shape, size, and quantity of ingested external abrasives influence dental microwear texture formation in guinea pigs. PNAS 117(36) <https://doi.org/10.1073/pnas.2008149117>

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Karl Mikael Hansson Nordström	Telia	08.06.2026 13:31:00 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (6 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Lupa- ja valvontavirasto

kirjaamo@lvv.fi

Lupa- ja valvontaviraston lausuntopyyntö, 29.4.2026 (Dnro LVV-U/27174/2026)

Metsähallituksen lausunto Kuusamon kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Metsähallituksen lausuntoa Latitude 66 Cobalt Oy:n Kuusamon kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Hankkeessa suunnitellaan kaivostoiminnan aloittamista Juomasuon kaivospiirillä Kuusamossa. Hankealue sijaitsee noin 35 kilometriä Kuusamon keskustasta pohjoiseen.

Hankkeen tavoitteena on kulta- ja kobolttimalmin louhinta sekä mahdollisesti malmista esiintyvän uraanin talteenotto. Uraanin talteenottoa varten ei louhita malmia vaan uraani saadaan kulta- ja kobolttimalmin louhinnassa. Mikäli uraania ei oteta talteen, päättyy se hyödyntämättömänä rikastushiekkaan ja rikastushiekka-alueelle.

Hanke käsittää alkuvaiheessa avolouhoksen, joka myöhemmin siirtyy maanalaiseksi kaivokseksi, sekä erillisen prosessilaitoksen Kuusamon keskustan eteläpuolelle. Kaivoksen suunniteltu elinkaari on noin 10 vuotta, ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä 2030-luvun alussa. Toiminnan aikana louhitaan yhteensä arviolta 6–7 miljoonaa tonnia kulta- ja kobolttimalmia sekä noin 63 miljoonaa tonnia sivukiveä. Vuositasolla malmin louhintamäärä vaihtelee 750 000–1 000 000 tonnien välillä.

Kaivostoiminnassa syntyvä sivukivi sijoitetaan kaivosalueella sijaitsevalle sivukiven läjitysalueelle, ja osa sivukivestä hyödynnetään maanalaisen kaivoksen täytöissä. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia käyttää sivukiveä kaivosalueen ulkopuolisissa infrarakentamiskohteissa. Prosessilaitoksella syntyvä rikastushiekka sijoitetaan rikastushiekka-alueelle joko pastaläjityksenä tai kuivaläjityksenä. Rikastushiekka-alueen arvioitu pinta-ala on noin 10 hehtaaria.

YVA-menettelyssä tarkasteltavat vaihtoehdot on muodostettu kaivosalueella ja prosessilaitoksen toiminnassa muodostuvien vesien purkusuunnista niiden käsittelyn jälkeen. Hankkeessa tarkastellaan seuraavia toteutusvaihtoehtoja:

Kaivosalueen vesienhallintavaihtoehdot:

- K_VE1: Kaivosalueen vedet johdetaan siirtolinjalla Rukan jätevedenpuhdistamolle, josta puhdistetut vedet puretaan Kesäjokeen ja edelleen Yli-Kitkajärveen.

- K_VE2: Kaivosalueen vedet johdetaan käsittelyn jälkeen purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle.

Prosessilaitoksen vesienhallintavaihtoehdot:

- P_VE1: Prosessilaitoksen käsitellyt vedet johdetaan Mäntyselän jätevedenpuhdistamolle, josta vedet puretaan Torankijärveen.
- P_VE2: Prosessilaitoksen vedet johdetaan käsittelyn jälkeen purkuputkella Kuusamojärveen.

Lisäksi prosessilaitoksen alavaihtoehtoina tarkastellaan rikastushiekan sijoitustavan ja rikastushiekka-alueen sijoitusvaihtoehtoja:

- VEa: Rikastushiekka-alue sijoittuu nykyisen kiviainesottamon ja asfalttiaseman alueelle. Rikastushiekan läjitys tehdään joko kuiva- tai pastaläjityksenä.
- VEB: Rikastushiekka-alue sijoittuu jätekeskuksen viereiseen alueeseen prosessilaitoksen läheisyydessä. Rikastushiekan läjitys tehdään joko kuiva- tai pastaläjityksenä.

Metsähallituksen rooli lausunnonantajana

Hankkeen vaikutusalueella sijaitsee Metsähallituksen hallinnassa olevia suojelualueita ja suojeluun varattuja kohteita, joista osa kuuluu Natura 2000-verkostoon. Hankkeen vaikutusalueella on myös muita Metsähallituksen hallinnassa olevia maa- ja vesialueita, arvioinnin kannalta keskeisinä Kitkajoella sijaitsevat vesialueet, jotka ovat mm. merkittäviä virkistyskalastuskohteita. Hankkeesta voi lisäksi aiheutua vaikutuksia uhanalaisille lajeille, joiden suojelussa ja seurannassa Metsähallituksella on erityistä vastuuta.

Metsähallitus lausuu hankkeesta valtion luonnonsuojelualueverkoston hallinnasta ja hoidosta vastaavana luonnonsuojelun viranomaisena, sekä muiden valtion maa- ja vesialueiden hallinnasta ja hoidosta vastaavana tahona.

Metsähallitus on tutustunut hankkeen YVA-ohjelmaan ja lausuu seuraavaa:

Vaikutukset suojelualueisiin

Juomasuon kaivosalue

Juomasuon kaivosalue sijaitsee lähimmillään noin kahden kilometrin etäisyydellä Harjasuon-Laurinkorven Natura-alueesta (SAC), joka on osittain Metsähallituksen hallinnassa. Natura-alue koostuu neljästä osa-alueesta, jotka sijaitsevat Kitkajoen molemmin puolin. Natura-alueeseen liittyy myös Kitkajokeen rajautuvaa suojeluun varattua aluetta joen molemmin puolin (Kitkajoki, Metso 13000).

Hankealueesta noin 7,5 kilometrin etäisyydellä sen itäpuolella sijaitsee Metsähallituksen hallinnassa oleva Oulangan kansallispuisto, joka kuuluu myös Oulangan Natura-alueeseen (SAC/SPA).

YVA-ohjelman mukaan Harjasuo-Laurinkorven alueelle laaditaan Natura-selvitys, jossa arvioidaan varsinaisen luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tarvetta. Harjasuo-Laurinkorven alueelle ei ohjelman mukaan arvioida aiheutuvan vesistövaikutuksia, vaan selvitys laaditaan mahdollisten melu- ja pölyvaikutusten takia.

Oulangan Natura-alueelle melu- ja pölyvaikutusten ei arvioida ulottuvan. YVA-ohjelman mukaan vesistövaikutusarvioinnissa huomioidaan hankkeen vaikutukset Kitkajokeen, jonka kautta vaikutukset voisivat ulottua Oulangan Natura-alueelle. YVA-ohjelmassa myös mainitaan, että arvioinnissa käydään tarvittaessa läpi myös perustelut, miksi vaikutukset eivät ulotu Oulangan Natura-alueelle.

Metsähallitus katsoo, että arvioinnissa tulee selvittää kattavasti ne mahdolliset vaikutusmekanismit, joiden kautta vesistövaikutukset voisivat ulottua Oulangan Natura-alueelle asti, huomioiden myös mahdolliset poikkeustilanteet ja niihin varautumisen. YVA-selostuksessa esitettävästä tarkastelusta tulee myös saada selkeä käsitys perusteista, mikäli riskiä merkittävistä vaikutuksista Oulangan Natura-alueelle ei katsota aiheutuvan.

Hankkeessa tulee arvioida myös Harjasuo-Laurinkorven Natura-alueeseen rajautuvalle suojeluun varatulle alueelle (Kitkajoki, Metso 13000) aiheutuvat vaikutukset em. Natura-alueisiin kohdistuvien selvitysten lisäksi.

Prosessilaitoksen alue

Hankkeen prosessilaitoksen alue sijoittuu noin 900 metrin etäisyydelle Metsähallituksen hallinnassa olevasta Pötkönsuon Natura-alueesta (SAC/SPA). Natura-alue on varattu suojeluun ja tullaan perustamaan luonnonsuojelulain mukaiseksi suojelualueeksi. YVA-ohjelman mukaan mahdollisten pöly- ja meluvaikutusten vuoksi Pötkönsuon Natura-alueelle laaditaan Natura-selvitys, jossa varsinaisen Natura-arvioinnin laatimisen tarvetta tarkastellaan.

Hankealueen ja Natura-alueen lyhyen etäisyyden vuoksi Metsähallitus katsoo Natura-arvioinnin tarveharkinnan olevan tarpeen. Selvityksessä korostuvat mahdolliset linnustoon kohdistuvat vaikutukset, Natura-alueen ollessa perustettu myös lintudirektiivin mukaisena alueena. Metsähallitus muistuttaa, että Natura-arvioinnin tulee pohjautua riittävän ajantasaiseen tietoon, joten tarvittaessa hankkeessa tulee selvittää myös Natura-alueen linnustoa.

Vesistövaikutukset

Metsähallitus kiinnittää vesistövaikutusten osalta erityistä huomiota Kitkajokeen aiheutuviin ja sen kautta mahdollisesti myös laajemmalle leviäviin vaikutuksiin. Juomasuon kaivosalue sijoittuu Kitkajärven valuma-alueella suurelta osin alueelle, josta vedet päätyvät Hangaspuroa pitkin Kitkajokeen. Kaivosalueen eteläosasta pintavesien valunta tapahtuu pienten vesistöjen kautta Kurtinjärveen ja edelleen kohti Kitkajokea.

Kitkajoki on poikkeuksellisen arvokas vesistökokonaisuus, jonka erityinen arvo perustuu sen luonnontilaiseen, kirkasvetiseen ja vapaaseen virtaamaan, joka mahdollistaa mm. vaelluskalojen elinkierron. Joessa esiintyy kaksi luontaista, geneettisesti arvokasta järvitaimenkantaa, joiden suojeluarvo on merkittävä. Kitkajoessa sijaitsevan Jyrävän putouksen yläpuolinen taimenkanta laskeutuu Kitkajärvestä Kitkajokeen kudulle, ja Jyrävän alapuolinen taimenkanta nousee jokeen Paanajärveltä. Myös joen maisema- ja virkistyskäyttöarvot ovat huomattavat; joki on suosittu virkistyskalastuskohde, ja joen Oulangan Natura-alueeseen kuuluva osuus virtaa Oulangan kansallispuiston läpi muodostaen keskeisen osan kansallispuiston maisemaa ja vetovoimaisuutta.

Kitkajoki on osoitettu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (3. vaihemaakuntakaava) arvokkaana vesistönä, jollaisina on osoitettu uhanalaisen eliölajiston kannalta erityisen arvokkaita virtavesistöjä ja muita erityisiä luonnon- tai kalatalousarvoja omaavia vesistöjä. Viimeisimmässä vesienhoitosuunnitelmassa (Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022-2027) Kitkajoki on luokiteltu ekologiselta tilaltaan erinomaiseksi. Vesienhoitosuunnitelmassa tuodaan esiin kaavoituksen ja rakentamisen ohjaamisen merkitys sen varmistamisessa, että erinomaisessa tilassa olevien vesien tila ei heikkene tulevaisuudessa. Olennaista on tunnistaa maankäytön riskialueet ja vaikutusketjut vesistöjen tilan kannalta.

Metsähallitus pitää kaivoshankkeen sijoituspaikkaa Kitkajoen kaltaisen luonto- ja virkistyskäyttöarvoiltaan poikkeuksellisen merkittävän vesistön ääressä hyvin riskialttiina, huolimatta siitä, että hankkeessa kaivosalueen vesiä ei johdeta Kitkajokeen tai siihen laskeviin vesiin, ja lähtökohtaisesti kaivosvedet pyritään pitämään erillään luonnonvesistä. Vesien luontainen virtaussuunta on kaivosalueella Kitkajoen suuntaan, mihin liittyy potentiaalinen riski haitallisista vesistövaikutuksista, mikäli kaivosalueen vesienhallinta ei toimi suunnitellulla tavalla. Metsähallitus katsoo, että Kitkajoen osalta arvioinnissa korostuvat erilaisista poikkeustilanteista aiheutuvien riskien ja muiden epävarmuuksien tarkastelu, sekä niiden luotettava poissulkeminen riittävällä tavalla, mikäli hankkeen katsotaan arvioinnin pohjalta olevan toteuttamiskelpoinen.

Sensitiiviset lajit

Sensitiivisiä uhanalaisia lajeja koskevat asiat on esitetty lausunnon salassa pidettävässä liitteessä (liite 1).

Kalasto ja kalastus

YVA-ohjelmassa hankealueen lähijärven, Kurtinjärven, kalaston nykytila on esitetty vuoden 2011 koekalastusten tietojen perusteella. Myös kalojen metallipitoisuudet ovat vuodelta 2011. Metsähallitus huomauttaa, että em. tiedot ovat vanhentuneet ja kalaston nykytila ja kalojen metallipitoisuudet tulee selvittää uudelleen. YVA-ohjelmassa Yli- ja Ala-Kitkan kalaston tilatiedot ovat vuosilta 2022 ja 2021, ja myös nämä tiedot tulisi päivittää ajantasaisiksi.

YVA-ohjelmassa mainitut kalastuslupamäärät Kitka-, Oulanka- ja Kuunsinkijoelle ovat vuodelta 2013, ja siten vanhentunutta tietoa. Metsähallitus myös huomauttaa, että alueelta on käytettävissä ajantasaista selvitystietoa kalastuksesta, jota on syytä hyödyntää arvioinnin pohjatiedoissa. Mm. Kitkajoen yläosan yhteislupa-alueelta on tehty kalastustiedustelu vuoden 2025 kalastuksesta (Kalastus Kitkajoen yhteislupa-alueella vuonna 2025, Kalatalouspalvelut Pekka A. Keränen, 2026).

Kalaston ja kalastuksen osalta YVA-ohjelma on puutteellinen myös siltä osin, että ohjelmassa ei ole määritelyä vaikutusten arviointia ja käytettäviä menetelmiä. Ohjelmassa on ainoastaan todettu, että vesistövaikutusarvion pohjalta arvioidaan sanallisesti kaivoksen rakentamis-, toiminta- ja sulkemisvaiheen vaikutukset vesieliöstöön, kalastoon, kalastukseen ja vesistöjen virkistyskäyttöön.

Metsähallitus korostaa, että arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota Kitkajoen ainutlaatuisiin järvitaimenkantoihin aiheutuviin vaikutuksiin. Mahdollinen hallitsematon vesien purkautuminen kaivosalueelta Kitkajokeen aiheuttaisi merkittävän riskin luontaisten taimenkantojen tilan heikentymiselle.

Virkistyskäyttö ja matkailu

Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat Metsähallituksen hallinnoimat alueet ovat luontoarvojensa lisäksi merkittäviä myös virkistyskäyttö- ja matkailukohteina. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna Oulangan kansallispuisto on merkittävin kohde, mutta myös koko Kitkajoen alueella on keskeinen merkitys etenkin virkistyskalastuksen kannalta. Kitkajoen suosio perustuu etenkin alueen erämaisyyteen ja joen ja sen kalaston luonnontilaisuuteen. Joki on tärkeä sekä matkailijoiden että paikallisten kalastuskohteena.

YVA-ohjelman mukaan arvioinnissa on tarkoitus selvittää hankkeen sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia asiantuntija-arvioina erilaisten olemassa olevien aineistojen ja tehtävien selvitysten perusteella. Ohjelmasta ei käy tarkemmin ilmi, miten mahdolliset uudet selvitykset on tarkoitus kohdentaa, ja kuinka hyvin ne vastaavat esim. Oulangan kansallispuiston ja Kitkajoen kalastuskohteiden virkistys- ja matkailukäytölle aiheutuviin vaikutuksiin. Metsähallitus kehottaa kohdentamaan arviointia siten, että em. kohteille aiheutuvat vaikutukset ovat tuloksista selkeästi arvioitavissa.

Arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, millainen vaikutus hankkeella voi olla kansallispuiston ja muiden erämaisten virkistyskäyttökohteiden vetovoimaisuuteen käyntikohteina. Ihmisten mielikuvilla voi olla huomattava vaikutus siihen, miten houkuttelevaksi matkailualue koetaan, vaikka lähelle sijoittuvasta kaivostoiminnasta ei aiheutuisi suoria vaikutuksia itse matkailualueelle. Aiempien alueella tehtyjen selvitysten perusteella matkailuyrittäjät ovat kokeneet juuri kaivostoiminnasta aiheutuvan imagohaitan kaikkein merkittävimpänä negatiivisena vaikutuksena alueen matkailuelinkeinolle.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kalastuksen erityisasiantuntija Eero Hartikainen ja maankäytön erityisasiantuntija Teija Turunen.

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Mikael Nordström
Asiointijohtaja
Metsähallitus, Luontopalvelut

Liitteet Liite 1. Sensitiiviset lajit (salassa pidettävä liite)

Tiedoksi Kuusamon kaupunki

KMO/506/00.04.00.00/2026
Julkinen

§ 30 Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, Latitude 66 Cobalt Oy, Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke, Kuusamo

Tiivistelmä Ympäristöjaosto käsittelee Lupa- ja valvontaviraston Kuusamon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja ympäristöterveydenhuollolle lähettämän lausuntopyynnön ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Päätösehdotus Ympäristöjaosto antaa Lupa- ja valvontaviraston asiassa LVV-U/27174/2026 Kuusamon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta ja ympäristöterveydenhuollolta pyydettyä lausuntoa päätöksen liitteenä olevan lausunnon.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Esittelyteksti

Latitude 66 Cobalt Oy on toimittanut yhteysviranomaisena toimivalle Lupa- ja valvontavirastolle YVA-lain (252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelman). Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta lausuntoa muun muassa Kuusamon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta ja ympäristöterveydenhuollolta.

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt kiinnittämään lausunnossa huomiota erityisesti seuraaviin asioihin edustetun viranomaistahon näkökulmasta:

- näkemyksenne hankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista
- ympäristön nykytilan kuvauksen riittävyys ja suunniteltujen selvitysten kohdentuminen todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin
- suunniteltujen selvitysten yhteensovittamisen mahdollisuudet muihin menettelyihin
- hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Otteen allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU

Ronkainen Kristiina Kuusamon kaupunki, Sihteeri 8.6.2026

KMO/506/00.04.00.00/2026
Julkinen

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on nähtävillä sähköisesti ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa <https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/kuusamon-kulta-ja-kobolttikaivos-kuusamo>.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on toimitettu jaoston jäsenille oheismateriaalina luottamushenkilöportaaliin.

Toimivallan peruste	Hallintosääntö 22 §
Liitteet	Liite 1_Lupa- ja valvontaviraston YVA-kuulutus: Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke, Kuusamo Liite 2_Ympäristöjaoston lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta
Esittelijä	Ympäristötarkastaja Vesa Kuosku, p. 040 777 7477
Lisätietoja	Valmistelija: ympäristötarkastaja Teemu Junttila, p. 040 751 2047
Tiedoksi	Lupa- ja valvontavirasto
Muutoksenhaku	Ei muutoksenhakuoikeutta

KMO/506/00.04.00.00/2026
Julkinen

Tiedoksianto asianosaisille

Tiedoksianto Sähköpostilla 8.6.2026
Vastaanottaja: Lupa- ja valvontavirasto

Muutoksenhaku

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Kuulutus

29.4.2026

Dnro LVV-U/27174/2026

Julkinen

YVA-kuulutus**Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke, Kuusamo**

Latitude 66 Cobalt Oy on toimittanut yhteysviranomaisena toimivalle Lupa- ja valvontavirastolle YVA-lain (252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelman). Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.

Hankkeen kuvaus

Koboltti- ja kultakaivos Hankkeessa louhinta tapahtuu noin 40 km Kuusamon keskustan pohjoispuolella Juomasuon kaivospiirillä. Suunniteltu prosessointi- ja rikastushiekka-alue sijoittuu noin 7 km Kuusamon keskustan eteläpuolelle.

Kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämistä suunnitellaan kolmesta louhoksesta 55 hehtaarin laajuudella kaivostoimintojen hankealueella. Tunnetuilla malmivaroilla kaivoksen elinikä olisi n. kymmenen vuotta ja kokonaislouhintamäärä n. 70 milj. tonnia. Malmia tästä on arvioitu olevan 6–7 milj. tonnia.

Prosessointi- ja rikastushiekka-alueella tuotetaan kultaharkkoja ja kobolttirikastetta. YVA-ohjelmassa arvioidaan kahta vaihtoehtoista sijaintia arviolta 10 hehtaarin kokoiselle rikastushiekan läjitysalueelle.

Molemmilla hankealueilla vesienhallinnan toteuttamiseksi tarkastellaan muodostuvien vesien johtamista jätevedenpuhdistamoille tai vaihtoehtoisesti purkuputkella vesistöihin.

YVA-menettelyssä arvioitavat vaihtoehdot

VE0: Hanketta ei toteuteta.

Kaivosalueen vaihtoehdot

K_VE1: Kaivosalueella muodostuvat vedet johdetaan Rukan jätevedenpuhdistamolle esikäsittelyn ja laadunvarmistuksen jälkeen. Kaivosalueelta joko rakennetaan liitäntä Sallantien varressa kulkevaan Kuusamon energia- ja vesiosuuskunnan viemäriin, tai puhdistamolle johdettaville kaivosalueen vesille rakennetaan erillinen siirtolinja. Rukan jätevedenpuhdistamolta vedet puretaan Kesäjoen kautta Kesälahteen.

K_VE2: Kaivosalueen vedet johdetaan purkuputkella Ala-Kitkan Takkuselälle esikäsittelyn ja laadunvarmistuksen jälkeen.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Prosessointi- ja rikastushiekka-alueen vaihtoehdot

P_VE1: Prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan Mäntyselän jätevedenpuhdistamolle sinne rakennettavalla siirtolinjalla, kun ne on ensin käsitelty prosessilaitoksen omalla vesienkäsittelylaitoksella. Mäntyselän puhdistamolle rakennetaan erillinen käsittelylinja teollisuusvesille. Puhdistamolta vedet johdetaan Torankijärveen.

P_VE2: Prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen vedet johdetaan purkuputkella Kuusamojärveen, kun ne on ensin käsitelty prosessilaitoksen omalla vesienkäsittelylaitoksella.

Sekä P_VE1:n että P_VE2:n alavaihtoehtoina tarkastellaan lisäksi rikastushiekka-altaan sijoittamista. **Vaihtoehdossa a** kuivaläjitetyn tai pastaläjitetyn rikastushiekan jätealue sijoittuu suunnitellun jäteaseman viereen ja **vaihtoehdossa b** nykyisen kiviainesottamon alueelle.

Kuulutus ja arviointiohjelma nähtävillä

Kuulutus pidetään nähtävillä 29.04.2026–29.05.2026 Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla osoitteessa www.lvv.fi/kuulutukset-ja-yleistiedoksiannot. Kuulutus ja arviointiohjelma julkaistaan sähköisesti ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/kuusamon-kulta-koboltti-kaivoshanke-YVA.

YVA-ohjelmaan voi painetussa muodossa tutustua tänä aikana myös Kuusamon kaupunginvirastossa osoitteessa Keskuskuja 6, Kuusamo ja Kuusamon kaupunginkirjastossa Keskuskuja 4, Kuusamo toimipaikkojen aukiolojen puitteissa.

Esittelytilaisuus

Hankkeen ja arviointiohjelman esittelytilaisuudet pidetään maanantaina 18.5.2026 Käylän Korpihovissa osoitteessa Sallantie 53 ja tiistaina 19.5.2026 Kuusamotalon Oulanka-salissa osoitteessa Kaarlo Hännisentie 2. Kummankin tilaisuuden kellonaika on 17.00 – 19.00, ja kahvitarjoilu alkaa kello 16.30. Tilaisuuksiin voi osallistua myös etäyhteydellä. Osallistumislinkit julkaistaan ennen tilaisuutta edellä mainitulla ympäristöhallinnon verkkosivulla.

Lausunnot ja mielipiteet

YVA-ohjelmaa koskevat lausunnot ja mielipiteet tulee toimittaa viimeistään 29.5.2026 osoitteeseen kirjaamo@lvv.fi tai postitse osoitteeseen Lupa- ja valvontavirasto, PL 20, 13035 LVV. Viitteeksi LVV-U/27174/2026.

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on nähtävillä kuukauden kuluessa lausunnon antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä ympäristöhallinnon verkkosivulla www.ymparisto.fi/kuusamon-kulta-koboltti-kaivoshanke-YVA.

Kuulutus

29.4.2026

Dnro LVV-U/27174/2026

Julkinen

Lisätietoja

Hankkeesta vastaava: André van Wageningen, Latitude 66 Cobalt Oy, 040 521 0724,
andre@lat66.com

YVA-konsultti: Maarit Korhonen, AFRY Finland Oy, 044 341 6356,
maarit.korhonen@afry.com

Yhteysviranomainen: Mari Helin, Lupa- ja valvontavirasto, 029 525 5004, mari.helin@lvv.fi

Julkaistu Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla 29.4.2026.

Kajaanissa 29.04.2026

2.6.2026

Lupa- ja valvontavirastolle

Ympäristöjaoston lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Latitude 66 Cobalt Oy, Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshanke, Kuusamo

Ympäristöjaoston käsityksen mukaan hankkeen merkittävimmät päästöt ja vaikutukset liittyvät kaivosalueelta ja rikastamoalueelta pois johdettavien jätevesien päästöihin ja niiden vaikutuksiin sekä pölyyn.

Ympäristöjaoston käsityksen mukaan arviointiohjelmassa on useita virheitä ja epätarkkuuksia, etenkin kartoissa. Havaittujen virheiden merkitys on erikseen arvioituna varsin vähäinen. Virheiden määrän ja laadun yhteisvaikutuksen perusteella vaikuttaa siltä, että jatkossa arviointityön laatua ja laadunvarmistusta tulisi merkittävästi parantaa.

Ympäristöjaoston käsityksen mukaan kaivosalueelta ja rikastamoalueelta pois johdettavien jätevesien päästöjä ja niiden vaikutuksia tulee arvioida myös erittäin poikkeuksellisten sääolosuhteiden aikana. Samoin tulee arvioida myös käytettävien kemikaalien kulkeutumista ja kertymistä etenkin kalaan sekä käytettävien kemikaalien yhteisvaikutuksia vesiekosysteemissä. Vesistöön johdettavien jätevesien sekoittuminen ja kulkeutuminen purkuvesistöissä tulee selvittää. Kalan hyödyntämiselle ja kalastukselle aiheutuvia vaikutuksia tulee arvioida. Niiden arvioinnissa tulee huomioida tosiasialliset ja mielikuviin perustuvat vaikutukset.

Kaivosalueen raakavedenoton ekologiset vaikutukset Hangaslammessa ja Pohjaslammessa tulee selvittää. Prosessilaitoksella raakavetenä käytettäväksi suunnitellun puhdistetun jäteveden vaikutus rikastamon jätevesien koostumukseen tulee selvittää. Samoin tulee selvittää puhdistetun jäteveden käyttämisen vaikutus purkuvesistöissä.

Ympäristöjaoston käsityksen mukaan kaivosalueelta ja rikastamoalueelta ilmaan pääsevän pölyn määrää ja vaikutuksia tulee arvioida myös erittäin poikkeuksellisten sääolosuhteiden aikana. Arviointi tulee tehdä toiminnan aikaisen ja toiminnan lopettamisen jälkeen olevassa tilanteessa. Kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin aiheutuvien vaikutusten tarkastelualueen (500 metriä) riittävyttä tulee arvioida selvitystyön edetessä ja sitä tulee laajentaa tarvittaessa.

Malmassa esiintyvän uraanin merkitys ja vaikutukset on selvitettävä. Arviointi tulee tehdä erikseen säteilylle ja kemiallisille vaikutuksille ja niiden merkittävyydelle. Arvioinnissa tulee käsitellä myös pysyväksi tarkoitettujen sivukivialueiden ja rikastushiekka-alueen päästöt ja niiden lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset vaikutukset.

Suunnitellun kaivoksen ja rikastamon alueen ääniympäristö on nykytilaltaan hiljainen, joten melua ja sen vaikutuksia on syytä selvittää etenkin suunnitellun kaivosalueen osalta.

2.6.2026

Toiminnasta johtuvasta raskaasta liikenteestä aiheutuvat melu- ja pölypäästöt tulee arvioida suunnitellun kaivosalueen ja suunnitellun rikastamoalueen lähiympäristöissä sekä niiden välisen tiestön varrella.

Valmistuneista tuloksista olisi syytä tiedottaa kattavasti ja nopeasti myös ennen arviointiselostuksen julkaisemista. Arvioinnin tulokset tulee kuvata mahdollisimman totuudenmukaisesti ja niin, että tuloksia ei vähätellä, eikä suurennella. Arvioinnissa tulee selvittää haitattomimmat vaihtoehdot ja ratkaisut niin, että hankkeen toteuttamatta jättäminen arvioidaan tasavertaisesti muiden vaihtoehtojen kanssa.

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Markus Erkkilä	Suomi.fi	29.05.2026 10:31:00 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (2 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

29.05.2026

PPL/248/00.07.03/2026

Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunto Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta

Viite: Lupa- ja valvontaviraston lausuntopyyntö (LVV-U/27174/2026) 29.4.2026

Taustaa

Latitude 66 Cobalt Oy suunnittelee kulta- ja kobolttikaivoshanketta n. 40 km Kuusamon keskustan pohjoispuolelle Juomasuon kaivospiiriin. Suunniteltu prosessointi- ja rikastushiekka-alue sijoittuu noin 7 km Kuusamon keskustan eteläpuolelle.

Kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämistä suunnitellaan kolmesta louhoksesta 55 hehtaarin laajuisella kaivostoimintojen hankealueella. Tunnetuilla malmivaroilla kaivoksen elinikä olisi n. kymmenen vuotta ja kokonaislouhintamäärä n. 70 milj. tonnia. Malmia tästä on arvioitu olevan 6–7 milj. tonnia.

Prosessointi- ja rikastushiekka-alueella tuotetaan kultaharkkoja ja kobolttirikastetta. YVA-ohjelmassa arvioidaan kahta vaihtoehtoista sijaintia (P_VE1 ja P_VE2) arviolta 10 hehtaarin kokoiselle rikastushiekan läjitysalueelle.

Molemmilla hankealueilla vesienhallinnan toteuttamiseksi tarkastellaan muodostuvien vesien johtamista jätevedenpuhdistamoille (K_VE1) tai vaihtoehtoisesti purkuputkella vesistöihin (K_VE2).

Lausunto

Pohjois-Pohjanmaan liitto on osallistunut hankkeen YVA-menettelyn ennakkoneuvotteluun 18.3.2026.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiohjelma muodostaa pääosin kattavan ja asianmukaisen suunnitelman hankkeen ympäristövaikutusten arvioimiseksi. Hanke on mittakaavaltaan merkittävä ja sijoittuu ympäristöltään herkkään ja monikäyttöiseen alueeseen, jossa korostuvat erityisesti vesistöjen tila, luontoarvot sekä matkailun ja porotalouden toimintaedellytykset.

Hankkeen keskeisimmät ympäristövaikutukset kohdistuvat vesistöihin, luontoarvoihin, porotalouteen sekä matkailuun ja alueen vetovoimaan. Näiden vaikutusten, erityisesti vesistövaikutusten, merkitys korostuu hankkeen sijainnin vuoksi. Arvioinnin tulee perustua riittävään ja ajantasaiseen tietoon ympäristön nykytilasta, jotta vaikutusten luotettava vertailu eri vaihtoehtojen välillä on mahdollista.

Selvitykset tulee kohdentaa todennäköisesti merkittävimpiin vaikutuksiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutuksiin ja hankkeen yhteisvaikutuksiin. Lisäksi on perusteltua tarkastella kaivannaisjätteiden, erityisesti sulfidipitoisten rikastushiekkojen ja sivukivien, mahdollista happamoitumis- ja metallien liukenemisriskiä sekä näihin liittyviä pitkäaikaisia vaikutuksia vesistöihin.

Sekä kaivosalueen että prosessilaitoksen vesien hallinta, käsittely ja niiden johtaminen vesistöihin on yksi hankkeen keskeisimpiä kynnyskysymyksiä, joihin tulee löytää ekologisesti kestävä ja hyvät tekniset ratkaisut. Vesienhallinnan osalta tulee kiinnittää huomiota eri vesienpurkuvaihtoehtojen vaikutuksiin alueen vesistöihin, mukaan lukien Ala-Kitka, Kuusamojärvi ja Torankijärvi, sekä arvioida näiden vaihtoehtojen välisiä eroja.

Hankkeen yhteensopivuutta tulee tarkastella suhteessa kaavoitukseen, muuhun maankäyttöön sekä alueellisiin kehittämistavoitteisiin ja elinkeinoihin. Lähtötiedoissa ei ole huomioitu Käylän kylän maakunnallisesti arvokasta

29.05.2026

rakennettua kulttuuriympäristöä, johon sisältyy mm. Kuusamon kalanviljelylaitos, Käylän koulu ja Käylän rajaseutukirkko (Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavan liitteet 4 ja 5 sekä Kuusamon inventointiraportti).

Ihmistoimintaa kuvaavassa osiossa olisi syytä rakennusten lisäksi tarkastella vakituisen asutuksen määrää vaikutusalueella sekä vapaa-ajan-asutuksen käyttöä. Mahdolliset vaikutukset matkailuelinkeinon ja alueen matkailuimagoon tulisi arvioida esitettyä tarkemmin.

YVA ohjelmassa on pääosin asianmukaisesti tunnistettu Pohjois-Pohjanmaan lainvoimaiset ja voimassa olevat maakuntakaavat, kuvattu hankealueen sijoittuminen sekä osa kaavamerkinnöistä.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tultua voimaan maakuntahallituksen päätöksellä (18.8.2025), hankealueelta ja sen vaikutusalueelta on kumoutunut useita kaavamerkintöjä suunnittelumääräyksineen ja ne on korvattu uusilla. Kumoutuneet kaavamerkinnät löytyvät energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan hyväksymisaineiston kaavakartalta 1B. Näistä merkinnöistä hankealueelle tai sen vaikutusalueelle sijoittuvat mm. valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, uuden luokittelun mukaiset pohjavesialueet, teollisuus- ja varastoalue sekä alueelle aiemmin osoitetut pääsähköjohtomerkinnot (nykyinen voimajohto).

YVA-selostukseen tulee lisäksi lisätä seuraavat merkinnät; voimajohdon yhteystarve merkintä, loma- ja matkailualue (R), virkistysalue (V), poronhoitoalue, matkailun vetovoima-alue/matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue (mv-1). Merkinnät ja niitä koskevat suunnittelumääräykset tulee päivittää YVA-selostukseen sekä arvioitava huolellisesti hankkeen vaikutukset vaihemaakuntakaavoissa osoitettuihin merkintöihin ja suunnittelumääräyksiin.

YVA-ohjelma luo pääosin riittävät lähtökohdat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnille. Jatkovaiheessa on kuitenkin tärkeää varmistaa, että keskeiset vaikutukset, erityisesti vesistöihin ja luontoarvoihin sekä suhteessa muihin elinkeinoihin, arvioidaan riittävän perusteellisesti.

Lisäksi yleisenä huomiona, että siirtolinjoista kirjoitettaessa olisi syytä tulevasta selostuksesta selvittää tarkemmin, minkä tyyppisestä siirtolinjasta on kulloinkin kysymys (sähkö vai jätevesi). Myös mahdollisen voimajohdon liityntäpisteen sijainti olisi syytä tarkistaa.

Tämän lausunnon valmisteluun on Pohjois-Pohjanmaan liitosta osallistunut erityisasiantuntija Ritva Isomäki, maakäyttöpäällikkö Rauno Malinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sari Pulkka.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Markus Erkkilä, suunnittelujohtaja

Lupa- ja valvontavirasto
PL 20
13035 LVV

Lausuntopyyntö 29.4.2026

Lausunto Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Pohjois-Suomen elinvoimakeskukselta lausuntoa Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta. Latitude 66 Cobalt Oy suunnittelee kaivostoiminnan aloittamista Juomasuon kaivospiirillä Kuusamossa. Hanke kohdistuu kulta- ja kobolttimalmin hyödyntämiseen alueella, joka sijaitsee noin 35 kilometriä Kuusamon keskustasta pohjoiseen.

Hanke käsittää alkuvaiheessa avolouhoksen, joka myöhemmin siirtyy maanalaiseksi kaivokseksi, sekä erillisen prosessilaitoksen Kuusamon eteläpuolelle. Kaivoksen suunniteltu elinkaari on noin 10 vuotta, ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä 2030 luvun alussa. Toiminnan aikana louhitaan yhteensä arviolta 6–7 miljoonaa tonnia kulta- ja kobolttimalmia sekä noin 63 miljoonaa tonnia sivukiveä.

Kaivostoiminnassa syntyvä sivukivi sijoitetaan kaivosalueella sijaitsevalle sivukiven läjitysalueelle, ja osa sivukivestä hyödynnetään maanalaisen kaivoksen täytöissä. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia käyttää sivukiveä kaivosalueen ulkopuolisissa infrarakentamiskohteissa. Prosessilaitoksella syntyvä rikastushiekka sijoitetaan rikastushiekka alueelle joko pastaläjityksenä tai kuivaläjityksenä. Rikastushiekka alueen arvioitu pinta ala on noin 10 hehtaaria. Malmi kuljetetaan kaivosalueelta prosessilaitokselle maanteitse, mikä lisää raskaan liikenteen määrää toiminnan aikana.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus lausuu hankkeen YVA-ohjelmasta seuraavaa:

Hankealueen sijainti suhteessa liikenneverkkoon ja liikenteen nykytila on kuvattu YVA-ohjelmassa selkeästi sekä sanallisesti että kartoilla. Hankkeen maantieliikenteeseen kohdistuvat vaikutukset syntyvät prosessilaitoksen ja rikastushiekka-alueen rakentamisaikana, jolloin raskaan liikenteen määrä voi hankealueen lähitietäällä hetkellisesti kasvaa merkittävästi nykyisiin liikennemääriin verrattuna. Toiminnan aikana merkittävimmät liikennevaikutukset syntyvät Juomasuon hankealueen ja prosessilaitoksen välisistä malmikuljetuksista.

YVA-ohjelman mukaan liikennevaikutusten arviointi tehdään asiantuntija-arviona olemassa olevien tietojen ja hankkeen liikennearvioiden perusteella. Arvioitavat vaikutukset, arviointimenetelmät ja liikennevaikutusten tarkastelualue on kuvattu YVA-ohjelmassa kattavasti.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksella ei ole huomauttamista Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen YVA-ohjelmasta.

Lausunto
22.5.2026
Asiatunnus PSU/1170/2026

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on esitellyt liikennejärjestelmäasiantuntija Karri Hakala ja ratkaissut yksikön päällikkö Heino Heikkinen.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

PL 90, 00072 Elinvoimakeskus
Puhelinvaihte 0295 036 100
kirjaamo.pohjois-suomi@elinvoimakeskus.fi
www.elinvoimakeskus.fi
Y-tunnus 2296962-1

Tämä asiakirja PSU/1170/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSU/1170/2026 har godkänts elektroniskt

Hakala Karri 22.05.2026 16:37

Heikkinen Heino 22.05.2026 18:16

Säteilytoiminnan valvonta
Kallio Antti (STUK)

28.5.2026

STUK 46/0202/2026

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausuntopyyntönne diaarinumero LVV-U/27174/2026

Latitude 66 Cobalt Oy:n Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Lupa- ja valvontavirasto (LVV) pyytää 29.4.2026 päivätyllä kirjeellään Säteilyturvakeskukselta (STUK) lausuntoa koskien Latitude 66 Cobalt Oy:n ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa (YVA-ohjelma) liittyen Kuusamon kulta- ja kobolttikaivoshankkeeseen.

YVA-ohjelma sisältää mahdollisen uraanin talteenoton kulta- ja kobolttimalmin rikastuksen yhteydessä. Mikäli uraania ei otettaisi talteen, päätyisi se rikastushiekan mukana jätteeksi. Mikäli uraania otettaisiin talteen, vaihtelee arvioitu talteenottomäärä vuosittain 20–70 tonnin välillä.

Lausuntona STUK toteaa seuraavaa:

Uraania tai toriumia sisältävä malmi on määritelty ydinenergia-asetuksessa 161/1988. Uraania tai toriumia sisältävää malmia on kivennäinen, jossa uraanin keskimääräinen pitoisuus on suurempi kuin 1 kg tonnissa (1000 mg/kg), tai toriumin keskimääräinen pitoisuus on suurempi kuin 30 kg tonnissa (30 000 mg/kg), jollei kyse ole monatsiitista, tai suurempi kuin 100 kg tonnissa (100 000 mg/kg), jos kyse on monatsiitista. Kuusamon kulta- ja kobolttimalmeissa on YVA-ohjelman mukaan noin 10–350 mg/kg uraania ja toriumpitoisuudet ovat tavanomaisen kallioperän tasolla, joten em. malmit eivät ole ydinenergiainsäädännön tarkoittamaa uraania tai toriumia sisältävää malmia.

Uraanin talteenotossa syntyy ydinenergiainsäädännön tarkoittamaa ydinainetta (luonnonuraania, ns. lähtöainetta), joten suunniteltu laajamittainen uraanin talteenotto vaatii ydinenergiain mukaisen luvan Valtioneuvostolta. Ydinenergiainlaki on uudistumassa (HE 24/2026), ja tulevassa ydinenergiainlaissa uraanin talteenotto YVA-ohjelmassa mainitussa laajuudessa (yli 10 tonnin luonnonuraanin talteenotto vuodessa) vaatisi luvat STUKilta ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiselle, käyttöönotolle ja käytöstäpoistolle sekä ydinmateriaalivalvontaa koskevan toimintaluvan. Ydinaineiden (eli uraanirikasteen) tuottamisesta on raportoitava Euratomille EU:n ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisesti ja varauduttava kansainväliseen (IAEA:n ja Euroopan komission) valvontaan. YVA-ohjelman kohdassa 26.8.1 oleva otsikko ”Säteilylakiin tulevat muutokset” on virheellinen, koska kohdassa käsitellään ydinenergiain muutoksia.

Säteilytoiminnan valvonta
Kallio Antti (STUK)

28.5.2026

STUK 46/0202/2026

Kaivoslain mukainen kaivostoiminta, ja muiden malmien kuin uraanimalmin louhinta ja rikastus on säteilylain perusteella selvitysvelvollista (säteilylaki 859/2018 145, 146 ja 151 §, ja asetus 1034/2018 52 §). Louhintaa ja rikastusta suunnittelevan toimijan tulee tehdä säteilylain 146 §:n mukainen selvitys luonnonsäteilyaltistuksesta ennen toiminnan aloittamista. STUK suosittelee, että selvitys tehdään mahdollisimman pitkälle YVA-vaiheessa ja sitä tarkennetaan ympäristölupavaiheessa valitulle vaihtoehdolle. Erityisesti YVA-selostuksessa on tärkeää kuvata aineiden (malmit, sivukivet, tuotteet, sivutuotteet, rikastushiekka ja muut jätteet) sekä vesijakeiden luonnon radioaktiivisten aineiden aktiivisuuspitoisuudet. Jätteiden liukoisuustesteissä ja kaatopaikkakelpoisuustutkimuksissa käytettäviä näytteitä kannattaa hyödyntää myös luonnon radioaktiivisten aineiden tutkimisessa. Jos YVA-selostusvaiheessa ympäristön kuten pohja- ja pintavesien tai sedimenttien uraani- tai toriumpitoisuuksia on tiedossa, myös ne kannattaa kuvata YVA-selostuksessa

Koska tiedetään, että Kuusamon kaivoshankkeen aineksissa esiintyy vapauttamisrajoja suurempia luonnon radioaktiivisten aineiden aktiivisuuspitoisuuksia, säteilylain mukaisessa selvityksessä tulee olla mukana altistuksen arviointi työntekijöille ja väestölle. Luonnonsäteilyaltistuksen viitearvot ovat työntekijöille 1 mSv/v ja väestölle 0,1 mSv/v. Lisäksi päästöjä koskee vähäisen päästön raja arvo 0,1 mSv/v väestölle. Mikäli altistus olisi näitä suurempaa rajoittavista toimista huolimatta, tulee toimijan hakea säteilylain mukaista turvallisuuslupaa (säteilylaki 147–148 §). Edellä mainitut viitearvot koskevat myös luonnonsäteilylle altistavassa toiminnassa syntyneitä jätteitä (säteilylaki 78.3 §), joiden loppukäsittely vaatii STUKin hyväksynnän (säteilylaki 84 §), mikäli luonnon radioaktiivisten aineiden aktiivisuuspitoisuudet jätteissä ovat suurempia kuin säteilylainsäädännössä asetetut vapauttamisrajat.

STUK suosittelee ympäristöön laskettavien päästövesien ja ympäristön pohjavesien uraanipitoisuuksien tarkkailua Kuusamon kulta- ja kobolttimalmien kaivos- ja rikastustoiminnassa riippumatta toteutettavasta vaihtoehdosta.

Toimistopäällikkö Päivi Kurttio

Ylitarkastaja Antti Kallio

Ylitarkastaja Antti Kallio
28.5.2026

Toimistopäällikkö Päivi Kurttio
28.5.2026